

Katholieke Universiteit Leuven
Faculteit Rechten
Afdeling strafrecht, strafvordering en criminologie

**Grensoverschrijdende criminaliteit
in Zuid-West-Vlaanderen
1993-2003**

Brecht Sabbe
Seminarieverhandeling
Postacademische Vorming
Criminologische Wetenschappen

Promotor: Prof. Dr. Dirk Van Daele
Corrector: Prof. Dr. Elmar Weitekamp

Leuven 2003

Inhoudstafel

Inhoudstafel.....	2
Lijst van afkortingen.....	3
Voorwoord.....	4
Inleiding.....	5
1. Indeling.....	5
2. Afbakening en methode.....	5
2.1. Parlement.....	6
2.2. Pers.....	8
Hoofdstuk 1: jaren 1980 - 1993.....	10
1. Kappa.....	10
2. Wetenschappelijke studie.....	11
2.1. Drie genererende componenten.....	11
2.2. Meerdere vormen van criminaliteit.....	13
2.3. Daderanalyse.....	13
3. Maatregelen.....	14
Hoofdstuk 2: 1993 - 2003.....	16
1. Europa 1992: open grenzen!.....	16
2. 1994: Zuid-West-Vlaanderen wordt de Far West.....	17
3. 1995: Brieven, Schengen en de buurtinformatienetwerken.....	19
4. 1996: Dreigende communautarisering van de aanpak?.....	22
5. 1997-2000: Amper grensoverschrijdende criminaliteit?.....	24
6. 2001-2003: Grenscriminaliteit wordt weer nationaal actueel.....	26
7. Huidige situatie.....	34
Besluit.....	36
Bibliografie.....	42

Lijst van afkortingen

APS	Administratie Planning en Statistiek
BIN	BuurtInformatieNetwerk
BKOP	Bibliotheek Kranten, Overheidspublicaties en lopende Periodieken
BOB	Bijzondere OpsporingsBrigade
CCPD	Centre de Coopération Policière et Douanière
CD&V	Christen Democratisch en Vlaams
CPDS	Centrum voor Politie- en DouaneSamenwerking
CVP	Christelijke VolksPartij
FBBR	Fichier Biographique/Biografisch Register
FDF	Front (Démocratique) des Francophones
FOD	Federale OverheidsDienst
GPP	Gerechtelijke Politie bij de Parketten
ID	ID21
IPOG	Informatisering Politie OproepafhandelingsGegevens
IRCP	Institute for International Research on Criminal Policy
KULeuven / KUL	Katholieke Universiteit Leuven
MCC	Mouvement des Citoyens pour le Changement
MR	Mouvement Réformateur
NCMV	Nationaal Christelijk MiddenstandsVerbond
OIPG	Operationele InvalsPunten in de Grensgebieden
PAROLIS	Parliamentary On-Line Information System
PRAXIS	Police Regional Action on eXtensive Investigation and Surveillance
PRL	Parti des Réformes et de Liberté
PSC	Parti Social Chrétien
PZ	PolitieZone
SP	Socialistische Partij
SP-A	Socialistische Partij Anders (ook: Sociaal Progressief Alternatief)
VLD	Vlaamse Liberalen en Democraten
VU	VolksUnie
VZW	Vereniging Zonder Winstoogmerk

Voorwoord

In het curriculum van de postacademische vorming criminologische wetenschappen hoort een seminarieverhandeling thuis. Het leek me aangewezen om daarvoor een thema te kiezen dat in mijn regio actueel is én ook nog de brug te slaan met mijn vooropleiding moderne geschiedenis. Vrij vlug kwam ik op die manier bij het voorliggende onderwerp: grensoverschrijdende criminaliteit in Zuid-West-Vlaanderen. Het topic stond vooral in het voorjaar van 2002 in het middelpunt van de nationale belangstelling. Regionaal is het fenomeen echter nooit ver weg. Dat zal blijken in deze oefening die de evolutie van de laatste tien jaar onder de loep neemt.

Het past om eerst enkele mensen te bedanken. Professor Dirk Van Daele gaf me de nodige aanzetten en aanwijzingen in een voor mij nieuw onderzoeksveld. Volksvertegenwoordiger Yves Leterme (CD&V) en zijn medewerker Christof Dejaegher bezorgden me 'onvindbare' documenten en andere nuttige informatie. Korpschef Dominique Demey van de politiezone Grensleie (Menen-Ledegem-Wevelgem)¹ en Jeroen Woets, analist bij de federale politie van Kortrijk, hielpen me aan concrete terreininformatie. Net als bij mijn eindverhandeling vorig jaar kon ik rekenen op de medewerking van het personeel van de Bibliotheek van Kranten en Overheidspublicaties (BKOP) en de dienst Documentatie en Archief van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, zij wisten mijn 'parlementaire vragen' op te lossen.

In dit werk wordt gerefereerd zoals voorgeschreven in *Richtlijnen voor de annotatie in bibliografische lijst en in voetnoot - Departement geschiedenis KULeuven, 1998*.

¹ <http://www.info-zone.be/fiches/WVL/5455.htm>; <http://home.tiscali.be/d.lagrou/>.

Inleiding

1. Indeling

Na het verduidelijken van de afbakening en de methode van deze oefening verloopt de bespreking van de grensoverschrijdende criminaliteit in Zuid-West-Vlaanderen chronologisch. In een eerste deel wordt de opkomst en onderkenning van het fenomeen besproken. Dat gebeurt aan de hand van literatuur, tijdschrift- en persartikels. Het tweede en belangrijkste deel van de verhandeling steunt vooral op eigen onderzoek. Die studie focuste op twee informatiekanalen. Eerst werden parlementaire bronnen onderzocht. Er werd nagegaan hoe vaak het topic de laatste tien jaar de politieke arena haalde, door wie en hoe het thema daar in de aandacht werd gebracht en opgevolgd. Deze gegevens werden vervolgens gelinkt aan kranten- en tijdschriftartikels. Die vormden het tweede onderzoeksterrein. De twee studiebronnen lopen in deze seminarieverhandeling door elkaar, ook in het parlement wordt immers al eens verwezen naar de (schrijvende) pers. Het geheel wordt doorspekt met informatie van op en rond het werkterrein van de politie.

Het uitgebreide besluit wil meer zijn dat een herhaling van de belangrijkste punten. Uit het chronologische verhaal zullen enkele meer thematische bevindingen gehaald kunnen worden.

2. Afbakening en methode

Deze oefening is geen eindverhandeling. In een beperkte tijd moest veel informatie worden gevonden en verwerkt. Daarom was het nodig om het onderzoeksterrein te beperken. De studie is dan ook begrensd qua politieke bronnen, mediakanalen en tijd. Die afbakening wordt hieronder aangegeven en toegelicht. De aandacht spitst zich vooral toe op het politionele aspect. De louter juridische kant van de zaak, met onder meer de internationale rechtshulp, komt hier veel minder aan bod. Binnen het politionele ligt de nadruk ook eerder op de bestuurlijke dan op de gerechtelijke politietaak².

² De strafrechtelijke dimensie van de grenscriminaliteit komt ook veel minder aan bod in de parlementaire handelingen, de pers verslaat wel de feiten maar veelal niet de gerechtelijke gevolgen.

2.1. Parlement

Het 'parlementaire onderzoek' wordt verengd tot de Kamer van Volksvertegenwoordigers. De redenen hiertoe zijn meervoudig. De Kamer is de parlementaire assemblee die waarschijnlijk het meest tot de verbeelding spreekt wanneer men het over volksvertegenwoordiging of parlement heeft³. De Kamer is immers hét centrum van het politieke leven in België. Kamerleden, allemaal rechtstreeks verkozen, hebben door de band een nauwer contact met hun electoraat en kiesarrondissement dan senatoren, ze zijn dus beter geplaatst om de verzuchtingen van hun streek aan de orde te brengen⁴. Heftiger debatten over fel betwiste problemen vinden eerder in de Kamer dan in de rustigere en kleinere Senaat plaats. Het is immers de Kamer die het regeringsbeleid controleert, de federale regering heeft het vertrouwen van meerderheid van de volksvertegenwoordigers nodig. De Senaat is sinds 1995 eerder een overleg- en reflectieforum. Ministers kunnen in de Hoge Vergadering niet meer geïnterpelleerd worden en het is net dát instrument dat mee gebruikt wordt om de aandacht te vestigen op bepaalde prangende en concrete problemen. Ook het wekelijkse 'vragenuurtje' of actualiteitsdebat op donderdagnamiddag in de plenaire Kamervergadering biedt een forum om snel bepaalde problematieken in de aandacht te brengen⁵.

Ten slotte leverde een steekproef op de zoekmachines van de website van de Senaat⁶ slechts één treffer op. In het *Bulletin van Vragen en Antwoorden* van 25 april 2000 stelt Vlaams Blok-politicus Jurgen Ceder een schriftelijke vraag over de vrijlating van Noord-Franse criminelen kort nadat ze op heterdaad waren betrapt⁷.

Aan te stippen valt dat de aandacht uitging naar het Belgische federale parlement. Vanzelfsprekend komt het thema ook regelmatig aan bod in andere gremia, dat is zeker het geval voor de Franse assemblee⁸, naar alle waarschijnlijkheid ook voor het Europese Parlement, de Raadgevende Interparlementaire Beneluxraad,... Deze vergaderingen krijgen hier niet de verdiende aandacht.

Deze studie gaat niet zozeer op zoek naar wetgeving of wetsvoorbereidende werkzaamheden. De aandacht gaat veeleer naar het te berde brengen van problemen, het discours in vragen van

³ FIERS, *Vijftig jaar volksvertegenwoordiging*, 25-26.

⁴ Pas vanaf de verkiezingen van 18 mei 2003 wordt voor de Kamer gewerkt met elf kieskringen, tot dan waren er meerdere kiesarrondissementen per provincie. Voor de Senaat zijn er twee kiescolleges.

⁵ LAUREYS, 'Het Belgisch parlement', 257-258.

⁶ <http://www.senaat.be>, de steekproef aan de hand van enkele relevante trefwoorden besloeg alle databanken van 1995-2003 of de on-line ontsloten periode.

⁷ Nr. 2-14, 25 april 2000, 646.

⁸ Bij wijze van voorbeeld: http://www.assemblee-nat.fr/12/cra/2002-2003/046.asp#P134_31842 en <http://www.assemblee-nationale.fr/12/pdf/projets/pl0756.pdf>.

volksvertegenwoordigers. In de Kamer kan men verschillende soorten vragen aan ministers onderscheiden: schriftelijke vragen waarop schriftelijk geantwoord wordt in het *Bulletin van Vragen en Antwoorden*; mondelinge vragen, vragen om uitleg of interpellaties waarop mondeling geantwoord wordt in de plenaire vergadering of in de commissievergaderingen, de neerslag daarvan alsook de weergave van het wekelijkse vragen uur is woord voor woord terug te vinden in de *Parlementaire Handelingen* of, sinds 2000-2001, in het *Integraal Verslag* van respectievelijk de plenum- en commissievergaderingen⁹.

Door de Dienst Documentatie en Archief van de Kamer worden jaarlijks inhoudstafels van de *Handelingen of Integrale Verslagen* en de *Vragen en Antwoorden* opgesteld. Deze zaak- en personenregisters en chronologische tabellen zijn handige zoekinstrumenten die een gerichte toegang tot de parlementaire activiteiten vergemakkelijken¹⁰. In tegenstelling tot wat hier en daar beweerd wordt, zijn de papieren versies volledig tot het werkjaar 2000-2001. De tabellen werden in het kader van dit onderzoek op het parlement te Brussel geraadpleegd¹¹. De zoektocht werd aangevuld en gecontroleerd via de on-line zoekrobot van de Kamer¹² en via de parolisdatabank QRVA¹³. Biografische gegevens van de volksvertegenwoordigers werden opgezocht in de databank FBBR¹⁴.

Deze manier van werken bracht voor het afgelopen decennium een twintigtal discussies in vergaderingen en een zevental schriftelijke vragen op. De referenties zijn chronologisch opgenomen in de bibliografie. Het thema grensoverschrijdende criminaliteit kwam vooral in de net afgelopen legislatuur aan bod. Er werd de laatste tien jaar over het topic gediscussieerd binnen de commissie voor de Justitie en de commissie voor de Binnenlandse Zaken, de Algemene Zaken en het Openbaar Ambt. Een aantal keer kwam het in de plenaire vergadering.

De onderzoeksperiode loopt tot het einde van de 50ste legislatuur, de Kamer van Volksvertegenwoordigers kwam voor het laatst bijeen op dinsdag 8 april 2003. Als begindatum werd gekozen voor 1 januari 1993, de start van het open grenzen-project van de Europese Gemeenschap.

⁹ AERTS, 'Het archief', 429; LAUREYS, 'Het Belgisch parlement', 257-258, 265.

¹⁰ AERTS, 'Het archief', 430.

¹¹ <http://www.bib.kuleuven.ac.be/bibc/leeszalen/bkop/overheidspub/wetgeving.html#kamer>, de KULeuven-bibliotheken bezitten de tabellen 1995-2001 (nog) niet maar ze bestaan wel.

¹² <http://www1.dekamer.be/wwwcfm/search/cfm/searchform.cfm?lang=N>: enkel 49ste en 50ste legislatuur.

¹³ http://parolis.dekamer.be/mmedia/sm370/SM_handleiding.pdf, de databank Vragen en Antwoorden: wekelijks wordt sinds oktober 1986 de informatie die verschenen is in het Bulletin van Vragen en Antwoorden aan de gegevensbank toegevoegd.

¹⁴ http://parolis.dekamer.be/mmedia/sm370/SM_handleiding.pdf, de databank Biografisch Register: De gegevens worden verkregen aan de hand van een vragenlijst, ingevuld door de betrokken parlementsleden. Wijzigingen aan de biografische gegevens worden regelmatig opgenomen in de databank sinds januari 1988.

2.2. Pers

De schrijvende pers werd gebruikt als bron voor onderzoek naar de prevalentie van de grensoverschrijvende criminaliteit en als informant over initiatieven op het terrein. Het spreekt voor zich dat het in het bestek van deze oefening onmogelijk is om tien jaar kranten te overlopen. Eén en ander werd daarom wat systematisch aangepakt.

Voor de prevalentiestudie werd gesteund op een regionale krant: *Het Kortrijks Handelsblad*. Deze weekkrant is een onderdeel van de *Krant van West-Vlaanderen*. Uitgeverij Roularta uit Roeselare geeft in de kustprovincie elf regionale weekbladen uit. Vijfentwintig beroepsjournalisten en ruim 500 plaatselijke medewerkers gaan in heel West-Vlaanderen op zoek naar streeknieuws voor hun lezers¹⁵. De eerste drie tot vijf pagina's van de edities berichten over (spectaculair) nieuws binnen de ruimere regio¹⁶, onder meer (dodelijke) verkeersongevallen, rechtszaken, misdrijven als car- en homejackings, ramkraken,... Ook over grensoverschrijdende criminaliteit wordt, omwille van het herhalende en opvallende karakter van dit fenomeen, regelmatig op vrij sensationele manier geschreven¹⁷. Op de volgende pagina's van de krant krijgt elke gemeente van de regio één of meerdere bladzijden toebedeeld. Op die manier biedt het regionale weekblad een grotere volledigheid dan regionale dagbladkaternen, bovendien kan er meer aandacht besteed worden aan achtergronden en menselijke aspecten van het nieuws¹⁸.

Het Kortrijks Handelsblad werd uitgekozen omdat de jaargangen ervan raadpleegbaar zijn in de stedelijke bibliotheek van Kortrijk. Die editie van *De Krant van West-Vlaanderen* brengt, naast het algemene provincienieuws, berichten over Kortrijk, Harelbeke, Zwevegem, Avelgem, hun deelgemeenten, Kuurne, Spierre-Helkijn en Deerlijk. De eerste, algemene pagina's van de 50ste tot de 60ste jaargang (januari 1993 - april 2003), ongeveer 500 edities, werden overlopen; soms werd ook nog op de gemeentelijke pagina's één en ander nagelezen¹⁹. Aan te stippen valt dat de Kortrijkse bibliotheek enkele edities uit deze jaargangen mist, dat geldt vooral voor de eerste jaren van dit onderzoek.

¹⁵ RAEYMAECKERS, 'Regionale informatieweekbladen', 13: Het Kortrijks Handelsblad had in 1995 een oplage van 6800 exemplaren.

¹⁶ Ruimer dan de gemeenten die deel uit maken van de editie maar niet de hele provincie.

¹⁷ BRUGGEMAN, DE RUYVER, DIERKENS en ZANDERS, *Grensoverschrijdende criminaliteit*, 331.

¹⁸ http://www.kw.be/kvw_vandaag.asp; DE BENS, *De pers in België*, 420-421; RAEYMAECKERS, 'Regionale informatieweekbladen', 10-11, 13, 19-21, 32-33, 37.

¹⁹ Alle gevonden artikelen over het onderzoeksthema zijn in de bibliografie chronologisch opgenomen. Het zal opvallen dat sommige referenties gecursiveerd zijn. Dat duidt erop dat in het artikel geen specifieke verwijzing werd gemaakt naar het grensaspect. Omdat modi operandi vaak wel in die richting wezen, zijn ze toch opgenomen.

Nationale kranten werden gebruikt om meer te weten te komen over politieke en wetgevende initiatieven en om na te gaan wanneer het thema nationaal actueel was. Voor de laatste jaren gebeurde die zoektocht via *Mediargus*, een digitale persdatabank met de inhoud van alle Vlaamse en Nederlandse kranten, de roulartamagazines en het persagentschap Belga. De gegevensbank laat toe om het brede scala van artikels op een snelle en gebruiksvriendelijke manier te raadplegen²⁰. Ook het digitale archief van *De Standaard* werd op trefwoorden doorploegd²¹. Voor de 'pré-internettijd' werden de persknipselmappen in de Kortrijkse stadsbibliotheek en de *gegevensbank persdossiers APCP* gebruikt. Deze laatste database, een onderdeel van het Parolissysteem, bevat referenties naar persartikels die dagelijks door de bibliotheek van het Parlement in Belgische kranten en weekbladen geselecteerd worden sinds april 1987. De selectie gebeurt op basis van de interesse van de volksvertegenwoordiger. Artikels worden er geselecteerd met betrekking tot de Belgische politiek, economie en maatschappelijke problemen²².

Deze heuristische methode resulteerde in een lange reeks artikelen, ze zijn allemaal per krant of tijdschrift chronologisch opgenomen in de bibliografie. Met de keuze voor bijna uitsluitend Vlaamse (regionale) persbronnen wordt meteen ook de geografische zone van het onderzoek wat beperkt, die kranten focussen immers meer op (Zuid-West-)Vlaanderen. Ook de andere grensprovincies, in de eerste plaats Henegouwen, kampen echter in meerdere of mindere mate met de problematiek van grensoverschrijdende criminaliteit. Toch richt deze studie zich op Zuid-West-Vlaanderen. De overige regio's komen alleen aan bod in zoverre ze in het parlement aandacht krijgen.

Daarnaast werden ook de laatste tien jaargangen van Belgische en Franse politietijdschriften overlopen en werd er gesurft op het internet.

²⁰ <http://www.mediargus.be>.

²¹ <http://www.standaard.be/Archief/Zoeken>.

²² <http://www1.dekamer.be/parolis/indexN.html>; http://parolis.dekamer.be/mmedia/sm370/SM_handleiding.pdf.

Hoofdstuk 1: jaren 1980 - 1993

De Frans-Belgische grensstreek wordt al zo'n twintig jaar met de regelmaat van een klok met grensoverschrijdende criminaliteit geconfronteerd. In politieke zin betekent dit dat dader(groep) en slachtoffer(s) zich elk in één van twee aan elkaar grenzende landen situeren en dat de constitutieve bestanddelen van het misdrijf zich eveneens op het grondgebied van de twee buurlanden voordoen. In discussies, artikels en in de volksmond wordt vaak de term grenscriminaliteit gebruikt maar die afkorting houdt strikt gezien een beperking in²³.

1. Kappa

Zuid-West-Vlaanderen en in mindere mate Zuid-Henegouwen en andere streken rond de Frans-Belgische grens zagen de grensoverschrijdende criminaliteit in het midden van de jaren 1980 een hoge vlucht nemen. Noord-Fransen pleegden vooral vermogensmisdrijven net over de grens. Wat later kreeg men ook te maken met een nieuw fenomeen: zware diefstallen op betere kleding- en sportzaken, tv-, video-, hifi- en elektrowinkels, juweliers... Deze nieuwe vorm kende een spectaculaire modus operandi. De Franse dadergroepen reden voor hun *raids* in snelle, meestal gestolen, wagens; beukten -al of niet met de wagen- de toegangsdeur of etalage in; roofden in enkele minuten tijd de winkel leeg -zonder zich druk te maken over alarmsystemen- en repten zich na één of meerdere kraken via de grote invalswegen weer naar 'hun kant' van de grens²⁴.

Het zwaartepunt van de grenscriminaliteit lag in het gerechtelijk arrondissement Kortrijk. De Gentse procureur-generaal besliste in 1986²⁵ tot de oprichting van de Kappacel bij het Kortrijkse parket. Twee rijkswachters van de BOB en twee leden van de Kortrijkse gerechtelijke politie (GPP) bestudeerden en identificeerden het fenomeen²⁶. De Griekse letter Kappa stond voor Kortrijk, de media linkten het codewoord Kappa echter al gauw

²³ DEJAEGHER, *Nota*, 1. BRUGGEMAN, DE RUYVER en ZANDERS, 'Cross-border', 93: Strikt gezien gaat het bij grenscriminaliteit om misdrijven die vlak over de grens worden gepleegd, bij grensoverschrijdende criminaliteit kunnen de misdrijven ook wat verder in het binnenland gepleegd zijn. In deze seminarieverhandeling worden de termen, net als in de pers en in de parlementaire discussies, voortaan echter als synoniem gebruikt.

²⁴ DE RUYVER, 'Tien jaar', 54; BRUGGEMAN, DE RUYVER en ZANDERS, 'Cross-border', 87.

²⁵ Over het precieze jaar bestaat in de literatuur en in de pers enige onenigheid; vergelijk: DELPORTE, *Problematiek*, 66 en 72; 'Ramkraken', *De Standaard*, 12 maart 2002 en LEFÈVRE en ROSSEEL, 'Met de deur in huis', 18.

²⁶ BRUGGEMAN, DE RUYVER, DIERKENS en ZANDERS, *Grensoverschrijdende criminaliteit*, 38; DELPORTE, *Problematiek*, 66; 'De Kappa-groep', *Het Kortrijks Handelsblad*, 29 april 1994.

verkeerdelijk aan het bekende sportmerk, één van de gegeerde waren van de bende, en spraken ook over Kappabende en Kappadelicten²⁷.

Kappadelicten werden door het Kortrijkse parket omschreven als reeksen zware diefstallen die volgende specifieke kenmerken vertoonden: de toegangsdeur tot de winkel werd geforceerd of opengebroken, de winkelruit werd verbrijzeld, de buit betrof dure merkkledij, hifi, elektro of juwelen, Noord-Franse daders maakten gebruik van een in Noord-Frankrijk of in België gestolen snelle wagen die naderhand in Frankrijk werd teruggevonden. Ook kassadiefstallen, handtasdiefstallen met geweld en diefstallen met geweld of bedreiging, met wapenvertoon in juwelierszaken en autodiefstallen met een duidelijk grensoverschrijdend karakter hoorden in het rijtje thuis²⁸. Strikt gezien moesten de feiten gepleegd zijn in West- of Oost-Vlaanderen, gelijkaardige feiten in Doornik of Moeskroen zijn volgens de gehanteerde definitie dan ook geen eigenlijke Kappadelicten²⁹.

2. Wetenschappelijke studie

Begin 1990 gaf justitieminister Melchior Wathelet (PSC) een Gents universitair onderzoeksteam de opdracht voor een wetenschappelijke studie over de grenscriminaliteit. Hij wou een duidelijke fenomeenanalyse en concrete voorstellen voor een doeltreffende aanpak. De studie werd uitgevoerd in de periode april 1990 tot april 1991 en resulteerde in de lijvige publicatie *Grensoverschrijdende criminaliteit*. Ook in een aantal artikels, onder meer in het jaarboek van *Ons erfdeel* en het *European Journal on Criminal Policy and Research*, werd verslag uitgebracht³⁰. Hier worden de voor deze paper relevante gegevens kort samengevat.

2.1. Drie genererende componenten

De Gentse criminologen onderscheidden drie componenten die de grensoverschrijdende criminaliteitsvormen genereerden. Ze zagen in de eerste plaats een sociaal-economische reden. Er is een groot verschil in welvaart tussen de Belgische en de Franse grensregio, het zijn als het ware de perfecte tegenpolen. Noord-Frankrijk werd geplaagd door een

²⁷ 'Wie is die mysterieuze', *De Morgen*, 28 december 1995; DEJAEGHER, *Nota*, 1; 'Samenwerking', *De Standaard*, 11 mei 2002; 'Kat- en muisspelletjes', *De Morgen*, 15 mei 2002; 'Roubaix-Antwerpen', *De Standaard*, 5 juni 2002.

²⁸ BRUGGEMAN, DE RUYVER, DIERKENS en ZANDERS, *Grensoverschrijdende criminaliteit*, 37-38; LEFÈVRE en ROSSEEL, 'Met de deur in huis', 18.

²⁹ LEFÈVRE en ROSSEEL, 'Met de deur in huis', 18.

³⁰ Zie bibliografie.

achteruitgang van de economische activiteit. Na de Tweede Wereldoorlog was Nord-Pas-de-Calais de 'fabriek van Frankrijk' met belangrijke textiel en metaalnijverheid. Crisissen in die traditionele basisindustrie in de jaren 1970 betekenden het begin van een desastreuze periode van desindustrialisatie en onderinvesteringen. Reconversieplannen, die onder meer enkele autofabrieken naar de streek brachten, compenseerden slechts een klein deel van de verloren werkgelegenheid. De streek werd een probleemgebied waar verpaupering, werkloosheid (de grootste in Frankrijk tot ruim 50%), marginaliteit, illegaliteit en criminaliteit hand in hand gaan. Veel jongeren kennen er in *faubourgs* en *banlieus* van Lille (Rijsel), Roubaix, Tourcoing,... een perspectiefloos bestaan en zoeken een uitweg in druggebruik³¹.

De Belgische kant, en vooral Zuid-West-Vlaanderen, kende daarentegen een groeiende welvaart, lage werkloosheid en een hoge levensstandaard. De streek rond Kortrijk wordt dan ook het 'Texas van Vlaanderen' genoemd³². Vanzelfsprekend vormt West-Vlaanderen dan een ideale regio voor de verwervingsmisdrijven van maatschappelijk kwetsbare Noord-Fransen die weinig te verliezen hebben.

De talrijke grensovergangen vormen een tweede factor in de verklaring. Slechts een deel van de overgangen, de hoofdwegen, werden bewaakt. De vele onbewaakte passages op aloude smokkelroutes vormden geen hinderpaal voor wie zich, na een misdrijf, snel uit de voeten wilde maken³³.

Als derde punt wees de studie erop dat die grensovergangen daarentegen wel een probleem vormden voor de politiediensten. In het pre-Schengentijdperk was het voor de Belgische politie en rijkswacht onmogelijk om de grens over te rijden; van allerhande grensoverschrijdende operaties was nog geen sprake. Belgische en Franse agenten waren nog steeds aangewezen op het akkoord van 19 november 1919 dat echter alleen het uitwisselen van informatie toeliet. Voor daders vormde de grens een bescherming, voor de politiediensten een handicap³⁴. Bij de Franse wetsdienaars heerste bovendien een sfeer van demotivatie en inertie en was er een gebrek aan middelen³⁵.

³¹ DE RUYVER, 'Tien jaar', 55; BRUGGEMAN, DE RUYVER en ZANDERS, 'Cross-border', 87; BRUGGEMAN, DE RUYVER, DIERKENS en ZANDERS, *Grensoverschrijdende criminaliteit*, 37-145; VANDENBROERE, *Economische aspecten*, 74-76; FRANQUET, 'Drogues et Toxicomanie', 117-119; LEFÈVRE en ROSSEEL, 'Met de deur in huis', 17; DELPORTE, *Problematiek*, 15-16, 62; LE BLAN, *De Frans-Belgische eurometropool*, 126-127, 136-143.

³² DE RUYVER, 'Tien jaar', 55; BRUGGEMAN, DE RUYVER en ZANDERS, 'Cross-border', 87.

³³ DE RUYVER, 'Tien jaar', 55-56.

³⁴ BRUGGEMAN, 'De internationale politieke samenwerking', 87; DE RUYVER, 'Tien jaar', 56; LEFÈVRE en ROSSEEL, 'Met de deur in huis', 17; 'Roubaix-Antwerpen', *De Standaard*, 5 juni 2002.

³⁵ BRUGGEMAN, DE RUYVER en ZANDERS, 'Cross-border', 87; 'Roubaix-Antwerpen', *De Standaard*, 5 juni 2002.

2.2. Meerdere vormen van criminaliteit

Het onderzoek van de Gentse school voor criminologie onderscheidde twee vormen van grenscriminaliteit, allebei druggerelateerd.

In de eerste plaats zagen ze de individuele occasionele criminaliteit: criminaliteit die niet in bende maar individueel wordt gepleegd én afhangt van een gunstige gelegenheid. In dit plaatje passen onder meer winkeldiefstallen (onderzoek wees uit dat een belangrijk deel van dit type diefstallen in Zuid-West-Vlaanderen door Fransen wordt gepleegd) en recreatiecriminaliteit (vandalisme, slagen en verwondingen, gewone diefstallen en diefstallen van en in auto's³⁶, gepleegd in de nabijheid van de talrijke³⁷ uitgaanscentra)³⁸.

Een tweede vorm van grensoverschrijdende criminaliteit is een groepsriminaliteit die op (semi-)professionele basis is georganiseerd en die een vrij directe band heeft met de bestaande sociaal-economische kloof die er tussen de twee grensregio's bestaat. Het gaat hier om de eerder gedefinieerde Kappacriminaliteit. Er werd vastgesteld dat de Kappabenden zich echter niet beperken tot de grensregio maar dat hun werkterrein zich uitstrekt via de grote verkeersassen rond de E17. De autoweg garandeert een snelle aftocht en biedt eveneens een vlotte verbinding met Nederland waar de daders zich met drugs kunnen bevoorraden, in het Franse milieu wordt de E17 dan ook wel eens *la ligne blanche* genoemd. De wetenschappers merkten verder op dat de Kappabenden zich niet inlieten met bankovervallen, gijzelingen,... De onderzoekers veronderstelden dat de bendeleden op die manier repressievere politieacties trachtten te vermijden³⁹.

2.3. Daderanalyse

Hoewel in de pers vaak sprake is van dé Kappabende⁴⁰, bleek uit de studie dat het niet gaat om een vaste, georganiseerde en hiërarchische groep. Het gaat daarentegen om occasionele bendes die keer op keer bijna toevallig worden gevormd uit een groep van enkele honderden 14- tot 30-jarigen. Kappabendelid worden is een hoogte- en eindpunt in een criminele

³⁶ Een niet onbelangrijk deel van de in de Belgische grensregio gestolen wagens wordt later in Noord-Frankrijk teruggevonden.

³⁷ LE BLAN, *De Frans-Belgische eurometropool*, 157.

³⁸ DE RUYVER, 'Tien jaar', 58; BRUGGEMAN, DE RUYVER en ZANDERS, 'Cross-border', 91-92; LEFÈVRE en ROSSEEL, 'Met de deur in huis', 17.

³⁹ DEJAEGHER, *Nota*, 2; DE RUYVER, 'Tien jaar', 60-62; BRUGGEMAN, DE RUYVER en ZANDERS, 'Cross border', 92-94; LEFÈVRE en ROSSEEL, 'Met de deur in huis', 17-18; BRUGGEMAN, DE RUYVER, DIERKENS en ZANDERS, *Grensoverschrijdende criminaliteit*, 173-176.

⁴⁰ Bij wijze van voorbeeld: 'Speciaal opgerichte werkgroep', *De Morgen*, 1 september 2000.

druggerelateerde carrière. Een Kappabende bestaat gemiddeld uit vier daders die typerend zijn voor de eerder beschreven sociaal-economisch situatie. Het gaat meestal om laagopgeleide mannen uit de probleemwijken met 'woonkazernes' en massabouw, de meesten zijn van Noord-Afrikaanse origine maar beschikken wel over de Franse nationaliteit. Dikwijls wordt gebruik gemaakt van een valse identiteit en de daders proberen zich vaak als minderjarigen uit te geven om zo nog beter uit de greep van het (Belgische) gerecht te kunnen blijven. De meeste daders hebben een eigen specialiteit: ze voeren verkenningen uit, spelen chauffeur of plegen specifieke soorten delicten. Hun buit verpatsen ze aan helers of gebruiken ze als naturabetaalmiddel voor verdovende middelen⁴¹.

3. Maatregelen

Tot 1993, het begin van de onderzoeksperiode van deze verhandeling, werden er maar weinig maatregelen genomen. Als uitzondering moet wel de eerder besproken Kappacel in Kortrijk vermeld worden. Door de recherche-inspanningen en pro-actieve opsporingsmethoden van de politie en de rijkswacht konden in 1989 en 1990 een aantal bendeleden worden aangehouden, de leden werden zwaar bestraft maar in de Noord-Franse voorsteden stonden genoeg vervangers klaar...⁴²

De Belgische politiediensten moesten inzake grensoverschrijdende samenwerking met de Fransen steunen op het al vermelde akkoord van 1919. Het Verdrag van Schengen werd dan wel gesloten in 1985 maar men moest wachten op de Uitvoeringsovereenkomst tot 1990 en het hele akkoord werd, na herhaaldelijk uitstel, pas van kracht in maart 1995. Van grensoverschrijding was voor de Belgische en de Franse politiediensten geen sprake⁴³. De politiediensten kenden wel veelvuldige informele contacten maar resultaten daarvan konden niet in een proces-verbaal gebruikt worden omdat het aan wettelijke draagkracht ontbrak⁴⁴.

Maar ook op nationaal vlak waren er problemen; ook op dit terrein heerste immers de aloude politieoorlog. Tussen de kleine, gemeentelijke politiekorpsen en de rijkswacht werd amper of niet samengewerkt, men wist niets af van elkaars acties en men had geen onderlinge

⁴¹ LEFÈVRE en ROSSEEL, 'Met de deur in huis', 18; DE RUYVER, 'Tien jaar', 60-61; BRUGGEMAN, DE RUYVER, DIERKENS en ZANDERS, *Grensoverschrijdende criminaliteit*, 133, 137-138, 143-147, 151-152, 173-176; DEJAEGHER, *Nota*, 2; DELPORTE, *Problematiek*, 62; 'Roubaix-Antwerpen', *De Standaard*, 5 juni 2002.

⁴² BRUGGEMAN, DE RUYVER, DIERKENS en ZANDERS, *Grensoverschrijdende criminaliteit*, 132; DE RUYVER, 'Tien jaar', 64.

⁴³ LEFÈVRE en ROSSEEL, 'Met de deur in huis', 20-21; DE RUYVER, 'Tien jaar', 66; DELPORTE, *Problematiek*, 14.

⁴⁴ DELPORTE, *Problematiek*, 67; 'Roubaix-Antwerpen', *De Standaard*, 5 juni 2002.

communicatie. Ook tussen de steden ontbrak elke vorm van gecoördineerde aanpak⁴⁵. Toch werd in het begin van de jaren 1990 een verandering in het vooruitzicht gesteld met onder meer een grensoverschrijdend samenwerkingsverband in 1991 en een rechtstreekse communicatielijn tussen politiediensten van Lille en Kortrijk⁴⁶.

Brice De Ruyver wees er echter op dat de politieel-justitiële benadering van deze vorm van criminaliteit niet meer is dan een symptoombestrijding. Er zal daarom ook aan de sociaal-economische situatie, dé voedingsbodem van de grenscriminaliteit, gewerkt moeten worden en ook hier kan dat grensoverschrijdend. In dat kader kunnen de Europese Interregprojecten gelden als goede *incentives* voor de regio. In Interreg I (1990-1993) pasten een aantal programma's voor West-Vlaanderen en Nord-Pas-de-Calais en kwam er steun voor economische ontwikkeling, beroepsopleiding en promotie van educatieve en sociale werking⁴⁷.

⁴⁵ DELPORTE, *Problematiek*, 67; DE RUYVER, 'Tien jaar', 66.

⁴⁶ DEJAEGHER, *Nota*, 3; 'Moeizaam politiewerk', *De Standaard*, 26 december 1994; BRUGGEMAN, DE RUYVER, DIERKENS en ZANDERS, *Grensoverschrijdende criminaliteit*, 538.

⁴⁷ VANDENBROERE, *Economische aspecten*, 57-60; LE BLAN, *De Frans-Belgische eurometropool*, 157.

Hoofdstuk 2: 1993-2003

1. Europa 1992: open grenzen!

1992 moest voor de Europese Gemeenschap meer worden dan de 500ste verjaardag van de ontdekking van Amerika en de 200ste verjaardag van Frankrijks eerste republikeinse grondwet. 1992 moest een nieuwe mijlpaal worden in de Europese geschiedenis, het jaar van (het begin van) een meer concrete éénmaking, de start van één interne markt: voor kapitaalbezitters één beleggingsgebied, voor consumenten één grote supermarkt, voor ondernemers één grote afzetmarkt. Kortom een vrij verkeer van personen, kapitalen, diensten en goederen, wars van douanerechten en kwantitatieve beperkingen, een economisch paradijs. Op de jaarwisseling 1992-1993 was het zover: de grenscontroles binnen de Gemeenschap zouden verdwijnen. Het werd een valse start, op de uitvoering van de al lang afgesproken Schengen-compensatiemaatregelen, en dus op volledig onbewaakte grensovergangen, werd het immers nog een tweetal jaar wachten⁴⁸.

Hoewel onder meer Martin Killias en minister van Binnenlandse Zaken Louis Tobback (SP) ontkenen dat de operatie zou leiden tot meer criminaliteit⁴⁹, werd de hele evolutie sceptischer bekeken door diegenen die de grenzen ook voor misdadigers wijd open zagen staan. Zij vreesden wél voor een opstoot in grenscriminaliteit. Zuid-West-Vlaanderen vreesde 'nog meer geboefte uit Frankrijk' en de middenstanders in de streek wisten maar al te goed dat de grenzen voor de Belgische politie nog lang niet open waren, bovendien was de grenscriminaliteit voor de Franse politie al helemaal geen prioriteit⁵⁰.

Kamerlid en SP-burgemeester van Menen Gilbert Bossuyt pleitte in afwachting van de invoegetrede van het Schengenakkoord voor een grenswacht: een Franse gendarme en een Belgische rijkswachter fysiek bij elkaar in de oude douanehokjes. Op die manier kon België ageren tegen de criminaliteit in de grensstreek en Frankrijk kon de drugtrafiek uit Nederland in de hand houden⁵¹. PRL-volksvertegenwoordiger en schepen in Doornik André Bertouille wees er in een commissievergadering op zijn beurt op dat het verdwijnen van grenscontroles zorgde voor meer verkeer en voor snellere ontsnappingsmogelijkheden voor Franse bendes. Veel opmerkelijker echter was zijn getuigenis over de lage personeelsbezetting, de beperkte bereikbaarheid (geen 24u/24u) en de weinige weekendpatrouilles bij de gemeentepolitie van

⁴⁸ OOSTERWAAL, 'De stille revolutie', 122-129; CRAEYBECKX en MEYNEN, 'België en Europa', 397-398; VAN OUIRIVE en VANDERBORGHT, 'La nebuleuse Schengen', 73; 'Er zijn grenzen', *Knack*, 22 maart 1995.

⁴⁹ KILLIAS, 'Will open borders result in more crime?', 7-9; TOBBACK, 'Grenzen en wensen', 161-162.

⁵⁰ 'Gendarme en rijkswachter', *Het Volk*, 19 december 1992.

⁵¹ 'Gendarme en rijkswachter', *Het Volk*, 19 december 1992.

Komen, een taalfaciliteitenstadje met een nationale grens van 15 km⁵². Die verklaring zorgde bij minister Tobbacq voor ergernis, hij zou in de volgende jaren van die schrijnende toestanden proberen werk te maken.

Uit de prevalentiestudie in de regionale weekkrant bleek het inzake grensoverschrijdende criminaliteit in 1993 nogal mee te vallen. *Het Kortrijks Handelsblad* berichtte meer over rechtzaken en arrestaties van Franse delinquenten dan over nieuwe feiten⁵³. Toch waren de Kappabendes zeker niet verdwenen⁵⁴.

2. 1994: Zuid-West-Vlaanderen wordt de Far West

In het late voorjaar van 1994 kwam er een nieuwe golf van grenscriminaliteit. Op 7 april 1994 bezocht Tobbacq de regio. Niet alleen de nationale grens bleek een obstakel voor Belgische politieacties, de 'grensjes' tussen de provincies, de rijkswachtdistricten en de gemeentepolitie zorgden evenzeer voor hindernissen bij de politiewerking. Jarenoude plannen voor een betere communicatie tussen de verschillende Belgische politiediensten bleken nog steeds niet uitgevoerd. Tobbacq maakte zich druk: 'We verliezen te veel tijd met futilliteiten. De criminelen zullen niet rustig afwachten tot de burgemeesters en de verschillende korpsen het eens geworden zijn⁵⁵. De minister beloofde 50 miljoen frank voor communicatieapparatuur, 200 miljoen frank voor een veiligheidsplan, intergemeentelijke 24-uurspermanentie in samenwerking met de rijkswacht en extra agenten⁵⁶. Het ministeriële werkbezoek maakte weinig indruk, de Kappabendes gingen gewoon door en kregen nu ook aandacht voor de kleinere grensgemeenten⁵⁷.

Tallose spectaculaire ramkraken zorgden voor een angstpsychose in de streek. Handelaars riepen verbitterd om 'blauwhelmen aan de grens'. Ze raakten ontgoocheld in gerecht en politie⁵⁸. Een overval op een pas geopende winkel in Dadizele, op 5 km van de grens, was voor enkelen de druppel die de emmer deed overlopen. Enkele middenstanders in het kleine bedevaartsoord gingen voortaan in samenwerking met de vijf (!) man tellende politie en een tijdelijk versterkte rijkswacht zelf hun winkels bewaken. Het initiatief kwam van het

⁵² Kamer, C16, 6 december 1993, 2-4.

⁵³ Zie bibliografie; zoals eerder vermeld was de 50ste jaargang niet volledig raadpleegbaar, voor 1993 ontbraken een zevental edities, andere persbronnen spreken de stelling voor 1993 echter niet tegen.

⁵⁴ 'Far West Blues', *De Morgen*, 8 april 1994; 'Drie winkels, twintig inbraken', *Het Kortrijks Handelsblad*, 15 april 1994.

⁵⁵ 'Far West Blues', *De Morgen*, 8 april 1994.

⁵⁶ 'Minister Tobbacq verzet zich', *Het Kortrijks Handelsblad*, 15 april 1994; DE RUYVER, 'Tien jaar', 68-69.

⁵⁷ 'Drie winkels, twintig inbraken', *Het Kortrijks Handelsblad*, 15 april 1994; 'In Dadizele waakt', *De Morgen*, 23 april 1994.

plaatselijke NCMV en kreeg al gauw de steun van het gemeentebestuur. De eerste burgerwacht, al vrij vlug burgermeldingswacht genoemd, was geboren. Burgers gingen 's nachts ongewapend patrouilleren om bij onraad de politiediensten te verwittigen. Hoewel kranten aanvankelijk meldden dat minister Tobback weinig problemen had met het initiatief, bleek zijn standpunt toch iets genuanceerder. Niettegenstaande hij niet kon vermijden dat mensen 's nachts rondreden en verdachte zaken signaleerden, bleef hij benadrukken dat het een betere oplossing zou zijn te komen tot intergemeentelijke samenwerking met effectief meer agenten op straat. Bovendien vreesde de minister voor een escalatie in het geweldgebruik door het verhoogde risico tot directe confrontatie tussen de burgermeldingswachten en roofbendes⁵⁹.

In juni meldde *Het Kortrijks Handelsblad* een spectaculaire arrestatie van een 21-jarige man uit Roubaix⁶⁰. In de nacht van 25 op 26 november sloegen de gemeentepolitiekorpsen van Poperinge tot Doornik de handen in elkaar voor een eerste PRAXIS-actie, zonder medeweten van de rijkswacht⁶¹. Een dag later controleerde de rijkswacht op haar beurt dan de E17. Op 16 december schreef *Het Kortrijks Handelsblad* dat de Kappabende weer in actie was geschoten en op kerstshopping leek vertrokken⁶². Ruim een week later controleerden politie en rijkswacht deze keer samen met 250 manschappen in PRAXIS II. De acties brachten geen direct resultaat maar moesten preventief werken⁶³.

De nieuwe⁶⁴, West-Vlaamse minister van Binnenlandse Zaken Johan Vande Lanotte woonde de laatste actie bij en beloofde nog eens het geld, nu 57 miljoen, voor het uitbouwen van een gezamenlijk communicatienetwerk⁶⁵. Hij wond zich op over de Parijse onwil die de uitvoering van eerdere akkoorden tussen de prefect van Lille en de West-Vlaamse gouverneur stokken in de wielen staken. Tien jaar bilateraal overleg had bijna niets concreets opgeleverd, op een antenne voor direct radioverkeer na, maar instructies waren er op de gemeenschappelijke frequentie nooit te horen geweest⁶⁶. Ondertussen werd het IPOG-project

⁵⁸ 'Drie winkels, twintig inbraken', *Het Kortrijks Handelsblad*, 15 april 1994.

⁵⁹ 'Burgers op wacht', *Knack*, 4 mei 1994; 'Burgers in Dadizele' en 'In Dadizele waakt', *De Morgen*, 23 april 1994; 'Minister Tobback verzet zich', *Het Kortrijks Handelsblad*, 15 april 1994; CORNEILLIE, *De burgermeldingswacht*, 63, 75, 78; DE RUYVER, 'Tien jaar', 64; LEFÈVRE en ROSSEEL, 'Met de deur in huis', 19.

⁶⁰ 'Dieven zijn gewaarschuwd', *Het Kortrijks Handelsblad*, 3 juni 1994.

⁶¹ 'Aan grenscriminaliteit', *Het Volk*, 3 maart 1995.

⁶² 'Kappa-bende trekt op kerstshopping', *Het Kortrijks Handelsblad*, 16 december 1994.

⁶³ 'U bent gewaarschuwd', *Het Kortrijks Handelsblad*, 2 december 1994; 'Grote middelen', *De Morgen*, 26 december 1994; 'Geen aanhoudingen', *Het Volk*, 26 december 1994.

⁶⁴ Op 10 oktober 1994, na de gemeenteraadsverkiezingen, verving Johan Vande Lanotte zijn partijgenoot Louis Tobback.

⁶⁵ 'Zuid-West-Vlaanderen krijgt geld', *De Standaard*, 26 december 1994.

⁶⁶ 'Moeizaam politiewerk', *De Standaard*, 26 december 1994.

voorgesteld, een 101-telefooncentrale voor politie én rijkswacht die toeliet om bepaalde oproepen prioritair af te handelen en de reactietijd na een oproep tot een minimum te beperken⁶⁷.

In het parlement bleef het kalm rond het thema, er was enkel de schriftelijke vraag van Francis Van den Eynde (Vlaams Blok) over de laksheid van de Franse politiediensten en de band met de Kapparoids⁶⁸. Over de burgermeldingswachten zou een jaar later pas gediscussieerd worden.

3. 1995: Brieven, Schengen en buurtinformatienetwerken

In de lente van 1995 zouden het Schengenverdrag van 1985 en de Uitvoeringsovereenkomst van 1990 dan eindelijk van kracht worden in een deel van de Europese Unie. In de aanloop daar naartoe bereikte de criminaliteit in Zuid-West-Vlaanderen een vrij gewelddadig hoogtepunt met de homejackings bij en gijzeling van enkele industriëlen en een paar spectaculaire inbraken⁶⁹. Hoewel de regionale krant ook gewag maakte van Nederlandstalige daders, zei kamerlid Bossuyt in een parlementaire vraag dat alles erop wees dat de criminelen van Franse nationaliteit waren. Hij drong bij zijn partij- en provinciegenoot minister Vande Lanotte dan ook aan op duidelijke afspraken met de Franse politiediensten, zeker in het kader van de Schengenoperatie. Vande Lanotte maakte in zijn antwoord melding van nakende akkoorden met Charles Pasqua, zijn Franse ambtsgeenoot⁷⁰.

Een klein jaar na Tobbacks bezoek aan de streek trok europarlementslid Raf Chanterie (CVP) uit Waregem nog maar eens aan de alarmbel. De samenwerking tussen de Belgische politiediensten verliep nog steeds stroef en men werkte nog altijd niet op dezelfde radiofrequenties. Bovendien werd West-Vlaanderen in zekere zin ook het slachtoffer van een Franse *guerre de polices*⁷¹. Daaraan moest ruim een week later met de Brieven van Ieper⁷² verholpen worden. Dat bilateraal akkoord, dat paste in de Schengenovereenkomst⁷³, moest de grensoverschrijdende samenwerking tussen Frankrijk en België versterken. Er werden onder meer gezamenlijke acties, betere telecommunicatie en gemeenschappelijke opleidingen in het

⁶⁷ DE RUYVER, 'Tien jaar', 68-69; 'Politie en rijkswacht', *Het Kortrijks Handelsblad*, 2 december 1994.

⁶⁸ Kamer, Vragen en Antwoorden, Bulletin 116.

⁶⁹ Zie *Het Kortrijks Handelsblad*, 10 februari 1995, 1-2.

⁷⁰ Kamer, 25, 9 februari 1995, 790-791.

⁷¹ 'Aan grenscriminaliteit', *Het Volk*, 3 maart 1995; 'Guerres de police', *Het Kortrijks Handelsblad*, 3 maart 1995.

⁷² Een uitwisseling van brieven tussen de Belgische ministers Vande Lanotte en Wathélet en de Franse minister Pasqua.

⁷³ Schengenuitvoeringsovereenkomst, 1990, art. 39, 4.

voorzicht gesteld, al bestond op het politieterrein nog veel scepsis, elke voorbereiding om één en ander concreet te maken moest immers nog beginnen...⁷⁴

Op 26 maart 1995 dan traden de Schengenverdragen in werking⁷⁵. De meest in het oog springende nieuwe mogelijkheden waren de grensoverschrijdende observaties en achtervolgingen in welbepaalde gevallen en volgens specifieke procedures, de meest belangrijke en langverwachte innovaties waren de mogelijkheden tot informatie-uitwisseling. Om een wildgroei aan informatiekanaalen te voorkomen zou alles worden gecoördineerd door Operationele Invalspunten in de Grenszones (OIPG's) en de binationale grenscontactpunten die aan de OIPG's vasthingen. Alleen in dringende gevallen en buiten de kantooruren⁷⁶ konden buitenlandse diensten nog rechtstreeks worden gecontacteerd. Voor Zuid-West-Vlaanderen werd het OIPG van Kortrijk bevoegd, in Rekkem kwam een binationaal grenscontactpunt⁷⁷. Men kan zich de vraag stellen of het niet om papieren tijgers ging. De OIPG's waren dan wel bedoeld voor alle politiediensten maar werden bij de rijkswacht gevestigd. Noch de gemeentepolitie noch de GPP waren daar in eerste instantie mee opgezet. Het binationale contactpunt blijkt nooit echt te hebben gewerkt, de OIPG's werden geleidelijk uitgebouwd⁷⁸.

Nog geen maand later kopte *Het Kortrijks Handelsblad* 'Schengen-akkoorden blijven dode letter'⁷⁹. De Kappabende had in Menen nog maar eens zijn slag geslagen en Frankrijk liet ondanks Schengen geen Belgische agenten op haar grondgebied toe, omgekeerd was dat in de praktijk wel al gebeurd. De Franse minister van Justitie veroorzaakte met zijn constitutionele voorbehoud een rel tussen de twee buurlanden⁸⁰. De streek vreesde door de *vaudeville* nog meer grensoverschrijdende criminaliteit, Vande Lanotte reageerde furieus en ook plaatselijke politici waren verbitterd⁸¹. De minister kwam ter plaatse de gemoederen wat bedaren en

⁷⁴ DEJAEGHER, *Nota*, 3; LEFÈVRE en ROSSEEL, 'Met de deur in huis', 20-21; Brieven van Ieper; 'Frans-Belgisch akkoord over grensoverschrijdende samenwerking', 39-40; 'Politie zonder grenzen' en 'Achtervolgen blijft nummertje waaghalzerij', *Het Volk*, 17 maart 1995; 'Belgische en Franse politie', *De Morgen*, 17 maart 1995; 'België en Frankrijk', *De Standaard*, 17 maart 1995; 'Rijkswacht maant', *Het Laatste Nieuws*, 17 maart 1995. Opmerkelijk is dat *Het Kortrijks Handelsblad* geen aandacht besteedde aan de Akkoorden van Ieper.

⁷⁵ DE VEENE en HERENG, 'Schengen', 28; 'Er zijn grenzen', *Knack*, 22 maart 1995. Over die akkoorden is al veel inkt gevloeid, deze paper beperkt zich dan ook tot een beknopte weergave van enkele concrete veranderingen. Vooral de artikelen 39, 40, 41, 44, 46 en 47 van de Schengenuitvoeringsovereenkomst (1990) zijn dan van belang.

⁷⁶ Kamer, Vragen en Antwoorden, Bulletin 069: Het OIPG werd alleen tijdens de kantooruren door gespecialiseerde rijkswachters bemand.

⁷⁷ VANDERBORGHT, *Over de grens*, 132-136; DEJAEGHER, *Nota*, 3; DE RUYVER, 'Tien jaar', 66-67.

⁷⁸ VANDERBORGHT, *Over de grens*, 138-166, 372-377; 'Franse gendarmes', *Het Volk*, 6 maart 1996; 'Vuurtorens', *De Standaard*, 30 mei 1996.

⁷⁹ 'Schengen-akkoorden', *Het Kortrijks Handelsblad*, 21 april 1995.

⁸⁰ Ook Duitsland beklagde zich over de Franse laksheid.

⁸¹ VAN OUTRIVE en VANDERBORGHT, 'Voorwoord', 4; VANDERBORGHT, *Over de grens*, 148; 'Frans-Belgische rel' en 'Fransen nemen misdaad in grensstreek niet ernstig', *Het Volk*, 21 april 1995; 'Fransen houden

opteerde voor betere controles, vijf uren voor zijn bezoek was nog maar eens een sportzaak overvallen...⁸²

De nieuwe Franse regering zou enkele punten van de Schengenverdragen blijven uitstellen, onder meer door het Nederlandse druggedoogbeleid en de reële terroristische dreiging na de aanslag in de Parijse metro, maar er werd wel een Franse oplossing voor de grensoverschrijdende achtervolgingen beloofd. Overigens waren er wel meerdere problemen, ook tussen andere landen, in de eerste maanden na de onomkeerbare inwerkingtreding van het akkoord⁸³.

In Zuid-West-Vlaanderen leek het Kappafenomeen daarna tijdelijk wat af te nemen. In het tweede deel van het jaar ging de politieke aandacht en de persbelangstelling weer naar de burgermeldingswachten. Het initiatief in Dadizele had immers overal in het land navolging gekend⁸⁴. Maar Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden Leo Peeters (SP) noch minister van Binnenlandse Zaken Vande Lanotte waren die initiatieven zeer genegen⁸⁵. Niet veel later werden de 'burgerwachten' dan ook formeel verboden, wegens in strijd met de wet op de privé-milities⁸⁶.

De twee ministers zagen veel meer in het nog in 1994 opgestarte buurtinformatienetwerk (BIN)-initiatief in Poperinge. Net als de burgermeldingswachten ontstonden de BIN's eveneens in de West-Vlaamse grensstreek en ook hier kwam het initiatief van de plaatselijke, door Kappabendes geteisterde, middenstand. Het grote verschil met de burgerwachten is dat BIN-leden niet patrouilleren maar wel informatie uitwisselen, aanvankelijk via een telefoonpiramide, later via *voicemails*. Ze werken via een coördinator nauw samen met de politie. Het nieuwe initiatief kende veel succes, eerst in West- en Oost-Vlaanderen, vooral bij zelfstandigen, later verspreid over het hele land. In 1998 pas werd het BIN-initiatief, met bekoeld politiek enthousiasme, in een officieel kleedje gestoken⁸⁷. De buurtinformatienetwerken waren ondertussen gegroepeerd in een vzw maar minister Tobback⁸⁸ was minder enthousiast dan zijn voorganger Vande Lanotte⁸⁹ en zag het fenomeen

niet van Belgische uniformen', *De Morgen*, 21 april 1995; 'Schengen: achtervolgen in Frankrijk mag niet', *De Morgen*, 20 april 1995; 'Van achtervolgingen tot in Rijsel komt niets in huis', *Het Laatste Nieuws*, 20 april 1995; 'Vande Lanotte beschuldigt Fransen', *Het Laatste Nieuws*, 21 april 1995.

⁸² 'Nieuwe strategie', *Het Korrijks Handelsblad*, 28 april 1995.

⁸³ VAN OUIRIVE en VANDERBORGHT, 'Voorwoord', 4-7; 'Frans-Belgische rel', *De Financieel Economische Tijd*, 19 april 1996.

⁸⁴ 'Gemeentelijke burgerwachten', *Knack*, 2 augustus 1995; Kamer, C5, 11 oktober 1995, 33.

⁸⁵ Vlaams Parlement, C4, 4 oktober 1995, 1-11; Kamer, C5, 11 oktober 1995, 34-35.

⁸⁶ CORNEILLIE, *De burgermeldingswachten*, 82-83.

⁸⁷ ANDRIES, *Het buurtinformatienetwerk*, 32-34, 37, 65; 'Burgers helpen politiediensten', *De Standaard*, 28 september 1999; <http://www.buurtinformatienetwerken.be>.

⁸⁸ Na de ontsnapping van Marc Dutroux nam Johan Vande Lanotte ontslag als minister, Louis Tobback nam de ministerportefeuille over.

liever 'rustig uitsterven'⁹⁰. De grenscriminaliteit leek immers ingedijkt⁹¹. De meningen in de commissievergadering waren echter verdeeld. Kamerlid en burgemeester van Ledegem Patrick Van Gheluwe (SP) zou gelijk krijgen⁹²: het initiatief van de burger stierf niet uit maar groeide gestaag verder. In mei 2002 telde ons land 145 buurtinformatienetwerken⁹³. Al kent het systeem *ups* en *downs*⁹⁴.

4. 1996: Dreigende communautarisering van de aanpak?

Op januari en februari na werd het in 1996 een Kappa-veilig voorjaar⁹⁵. Toch schrok de streek in april op van een spectaculaire gijzeling en een zware schietpartij op de Kortrijkse ring (R8) door Franse ontsnapte gangsters⁹⁶ en kreeg Zuid-West-Vlaanderen ook meer en meer last van Oost-Europese bendes⁹⁷. Kamerlid Joris Huysentruyt uit Heule-Kortrijk (Vlaams Blok) stelde over de incidenten in de eerste maand van het jaar een parlementaire vraag, hij maakte ook uitdrukkelijk melding van een Meense dadergroepering⁹⁸. Minister Vande Lanotte wees de volksvertegenwoordiger op de aanhoudende aandacht van de regering voor het probleem van de grensstreek. Hij liet ook de dalende criminaliteitscijfers voor de streek opmerken⁹⁹.

In mei 1996 kwam Vande Lanotte nog maar eens naar de grensstreek. In Kortrijk tekende hij het afgewerkte Veiligheidsplan voor de grensregio¹⁰⁰. In een protocol werden de samenwerking tussen de verschillende diensten, afspraken rond communicatie en een plan om de grens snel te kunnen afsluiten vastgelegd. Hoewel grensoverschrijdende operaties in de praktijk voor de Fransen nog steeds extreem moeilijk lagen, bleek de criminaliteit in de streek volgens het OIPG wel te dalen¹⁰¹. Na Kortrijk stond ook een werkbezoek aan Moeskroen gepland. In het bijzijn van de gouverneur van Henegouwen liet PSC-burgemeester en kamerlid Jean-Pierre Detremmerie blijken dat de Waalse grensgemeenten zich wat uitgesloten voelden in de aanpak van het probleem. Detremmerie staafde één en ander met voorbeelden:

⁸⁹ 'Buurtinformatienetwerken op kruissnelheid', *De Morgen*, 28 februari 1998.

⁹⁰ Kamer, C560, 29 april 1998, 9.

⁹¹ Cf. infra 1997-2000.

⁹² Kamer, C560, 29 april 1998, 10-11.

⁹³ 'BIN kan sociaal weefsel herstellen', *De Standaard*, 18 mei 2002; 'De burger en zijn partner', *Knack*, 3 januari 2001; 'Kat- en muisspelletjes', *De Morgen*, 15 mei 2002.

⁹⁴ 'Waarom in het zuiden', *De Standaard*, 23 maart 2002.

⁹⁵ Zie bibliografie *Het Kortrijks Handelsblad* 1996.

⁹⁶ 'De bangste dag', *Het Kortrijks Handelsblad*, 5 april 1996, 1-2.

⁹⁷ 'Wie wordt de volgende', *Het Kortrijks Handelsblad*, 4.

⁹⁸ Over de 'Bende van Menen': 'Kat- en muisspelletjes', *De Morgen*, 15 mei 2002.

⁹⁹ Kamer, 35, 1 februari 1996, 1131-1132.

¹⁰⁰ Er werd aan het uitwerken begonnen in 1994.

¹⁰¹ 'Veiligheidscontract grensstreek', *Het Volk*, 17 mei 1996; DE RUYVER, 'Tien jaar', 68.

in een studiegroep zat amper één Franstalige vertegenwoordiger en een permanent geopend *commissariat commun*, een volgende mogelijke stap in het Schengenopzet, zou in Kortrijk komen. Vande Lanotte had geen zin in communautair getouwtrek en stapte boos op, zijn gesprekspartners bleven verbouwereerd achter. De uitroep van Vande Lanotte volgens *Het Laatste Nieuws* dat 'in Moeskroen de grenscriminaliteit maar half zo hoog is als in Kortrijk omdat dieven gaan waar meest te stelen valt' goot natuurlijk alleen maar olie op het vuur¹⁰². Vanzelfsprekend kreeg het incident een parlementair staartje. Detremmerie ergerde zich nog steeds aan dezelfde zaken en kreeg twee keer steun van streekgenoot en burgemeester van Flobecq (Vloesberg)¹⁰³ Denis D'hondt (PRL-FDF)¹⁰⁴. De burgemeester van Moeskroen hoopte in een vinnig commissiedebat dat de minister deze keer de zaal niet zou verlaten terwijl hij de specifieke problemen van zijn streek zou uitleggen¹⁰⁵. Omdat Kortrijk volgens hem slechts in de tweede lijn met grenscriminaliteit te maken kreeg en omdat de Frans-Waalse grens langer was dan de Frans-Vlaamse, hoopte hij bovendien op een betere inplanting van het gemengde commissariaat. Vande Lanotte antwoordde dat de werkgroep inderdaad niet evenredig maar wel in onderling akkoord was opgericht en dat experts er plannen voor de hele grensstreek maakten. En hoewel hij geen voorstander was van gemeenschappelijke commissariaten met Frankrijk ('nous pensons qu'il s'agit d'une façade'), onder meer omdat er al OIPG's bestonden, werd er onder Franse druk toch werk van gemaakt. In dat kader leek het de minister het goedkoopst om het OIPG van Kortrijk, gezien de Kappacel, de criminaliteitsgraad van de streek en de vlotte toegankelijkheid van de Guldensporenstad, tot gemeenschappelijk commissariaat om te vormen¹⁰⁶. Een echt gemengd commissariaat, bemand door politiemensen van de twee landen, zou er in de praktijk voorlopig echter niet gaan komen. Er werd gewerkt aan een compromis met verbindingsofficieren maar op het terrein kwam er nauwelijks schot in de zaak¹⁰⁷.

¹⁰² 'Vande Lanotte vlucht', en 'Minister in de clinch', *Het Volk*, 17 mei 1996; 'In Kortrijk valt meer te stelen', *Het Laatste Nieuws*, 18 mei 1996.

¹⁰³ Flobecq ligt op de taalgrens, ongeveer 25 km ten noordoosten van Doornik.

¹⁰⁴ Kamer, C149, 5 juni 1996, 45-49; Kamer, C158, 20 juni 1996, 11-16. D'hondt drong wel nadrukkelijk aan op politieke vrede om de goede werking op het terrein niet te ondergraven.

¹⁰⁵ Kamer, C158, 20 juni 1996, 12.

¹⁰⁶ Kamer, C158, 20 juni 1996, 15; Kamer, C149, 5 juni 1996, 47.

¹⁰⁷ VANDERBORGHT, *Over de grens*, 136-138, 165-166; 'Derycke wil Frans-Belgisch politie-commissariaat', *De Morgen*, 25 november 1998.

Eind mei vond de zesde PRAXIS-actie plaats, opnieuw leverde die geen spectaculaire resultaten op¹⁰⁸. Later flakkerde de criminaliteit tijdelijk weer wat op¹⁰⁹, *Het Kortrijks Handelsblad* meldde één specifiek Kappadelict in Kortrijk¹¹⁰ en enkele overvallen, homejackings en kassadiefstallen¹¹¹.

5. 1997-2000: Amper grensoverschrijdende criminaliteit?

Vanaf 1997 leken de Kappabendes hun gevreesde rooftochten in West-Vlaanderen stop te zetten. De acties van overheid, politie en burgers schenen vrucht af te werpen. In de regionale krant daalde het aantal artikels over criminaliteit die expliciet melding maakten van Franse daders, Franse nummerplaten of Franstaligen die de grens over vluchtten¹¹². Ook in het parlement kwam de grensoverschrijdende criminaliteit in de Frans-Belgische regio niet aan bod.

In 1998 maakte *Het Kortrijks Handelsblad* melding van een aantal overvallen op banken, zakenkantoren en ziekenfondsen¹¹³. Het leidde tot verscherpte veiligheidsmaatregelen waardoor de criminelen volgens de Kortrijkse procureur hun actieterrein weer verlegden naar kassadiefstallen in grootwarenhuizen en bij kleine zelfstandigen¹¹⁴. Ondertussen wou minister van Buitenlandse Zaken en Waregemnaar Erik Derycke (SP) weer werk gaan maken van een intensieve Frans-Belgische politiesamenwerking. De grensoverschrijdende politiecontacten waren immers nog niet bevredigend, zo hadden de Belgische politiediensten het nog steeds moeilijk om bij een achtervolging de grens over te steken. Het gemengde politiecommissariaat van Kortrijk zou er eindelijk komen, al moest er nog een juridische basis worden voorzien. De woordvoerder van de minister haastte zich om erbij te vertellen dat er van gemengd patrouilleren geen sprake kon zijn, er zou gewerkt worden met verbindingsofficieren¹¹⁵. Tobbac¹¹⁶ had acht jaar eerder al gezamenlijke patrouilles formeel

¹⁰⁸ 'Massale politieactie', *Het Kortrijks Handelsblad*, 7 juni 1996.

¹⁰⁹ Zie bibliografie *Het Kortrijks Handelsblad* 1996.

¹¹⁰ 'Stoutmoedige overval' en 'Lege boetiek overvallen', *Het Kortrijks Handelsblad*, 7 juni 1996

¹¹¹ 'Stoutmoedige overval', *Het Kortrijks Handelsblad*, 4 oktober 1996; 'Gangsters op de vlucht', *Het Kortrijks Handelsblad*, 20 december 1996; 'Kassierster rent achter overvallers', *Het Kortrijks Handelsblad*, 27 december 1996.

¹¹² Zie bibliografie *Het Kortrijks Handelsblad* 1997.

¹¹³ Zie onder meer: 'Plaag van overvallen', *Het Kortrijks Handelsblad*, 27 maart 1998; 'Heule in rep en roer', *Het Kortrijks Handelsblad*, 26 juni 1998; 'Bank half miljoen armer', *Het Kortrijks Handelsblad*, 16 oktober 1998; 'Makkelijk doelwit', *Het Kortrijks Handelsblad*, 13 november 1998.

¹¹⁴ 'Criminelen willen ook cadeautjes', *Het Kortrijks Handelsblad*, 4 december 1998.

¹¹⁵ 'Derycke wil Frans-Belgisch politie-commissariaat', *De Morgen*, 25 november 1998; 'Frans-Belgisch politiecommissariaat', 5.

uitgesloten, die manier van werken scheen hem 'een beetje teveel van het goede en meer ingegeven door de symboliek dan door efficiëntie'¹¹⁷.

Vooraf in de tweede helft van 1999 werd de streek weer geteisterd door zware criminaliteit. Zo werd het centrum van Kortrijk op korte tijd vijf keer door ramkrakers bezocht¹¹⁸ maar ook meer in het binnenland gelegen stadjes als Izegem, Lichtervelde en Roeselare¹¹⁹ kregen het bezoek van gangsters. In een aantal gevallen beschreef de krant de typische Kappahandelswijze¹²⁰. Ook het aantal meldingen van carjackings in de regionale krant steeg¹²¹. De nationaal bekende overval en schietpartij bij de Harelbeekse juwelier Wouter Tyberghien, eind september 1999, liet echter zien dat de streek meer en meer ook met Oost-Europese daders te maken kreeg¹²². Ook *Het Kortrijks Handelsblad* besteedde natuurlijk veel aandacht aan de juwelier die eerder dat jaar al een keer op inbrekers geschoten had. Bovendien werd in de artikels van de regionale krant stilaan meer gewag gemaakt van de over heel het land opererende Oost-Europese bendes¹²³.

Naar aanleiding van een dodelijk schietincident in augustus¹²⁴, vestigde kamerlid Geert Bourgeois (VU&ID) uit Izegem nog maar eens de aandacht op het specifieke probleem van de grensoverschrijdende criminaliteit. De politicus wees op de inspanningen van de Belgische ministers in het verleden maar stelde dat er op het politionele terrein nog altijd zware problemen bestonden. Minister van Justitie Marc Verwilghen (VLD) kon in de commissie Justitie melden dat er nog steeds overleg bestond, conform de Akkoorden van Ieper, tussen de gouverneur van West-Vlaanderen, de Procureur-Generaal van Bergen en de Franse prefect. Daarin zou onder meer vooruitgang worden geboekt rond telecommunicatie en strategische

¹¹⁶ Sinds 27 september 1998 was Luc Van Den Bossche (SP) minister van Binnenlandse Zaken. Louis Tobback had op 24 september ontslag genomen naar aanleiding van de tragisch afgelopen uitwijzing van Semira Adamu.

¹¹⁷ TOBBACK, 'Grenzen en wensen', 164.

¹¹⁸ 'Weeral een overval', *Het Kortrijks Handelsblad*, 4 juni 1999; 'Intelligente dieven', *Het Kortrijks Handelsblad*, 25 juni 1999.

¹¹⁹ 'Bijzonder drieste inbraak', *Het Kortrijks Handelsblad*, 11 juni 1999; 'Brutale juwelenroof', *Het Kortrijks Handelsblad*, 13 augustus 1999; 'Inbrekers vluchten voor gekrijfs', *Het Kortrijks Handelsblad*, 20 augustus 1999; 'Opnieuw etalage geramd', *Het Kortrijks Handelsblad*, 12 november 1999.

¹²⁰ Bij wijze van voorbeeld: 'Bijzonder drieste inbraak', *Het Kortrijks Handelsblad*, 11 juni 1999; in Rumbeke gestolen BMW, etalage opengebrouwen, diefstal van merkkledij door vier Franstaligen, dezelfde wagen werd opgemerkt in de richting van de Franse grens door het BIN van Dadizele.

¹²¹ Onder meer: 'Angst', *Het Kortrijks Handelsblad*, 10 september 1999; 'Peperdure porsche gestolen', *Het Kortrijks Handelsblad*, 10 december 1999; 'Carjacking', *Het Kortrijks Handelsblad*, 31 december 1999.

¹²² 'Juwelier schiet gangster dood', *De Standaard*, 23 september 1999; 'Krijgt Wouter genade', *Het Kortrijks Handelsblad*, 21 februari 2003.

¹²³ Omdat het hier duidelijk niet gaat om aan Frankrijk gerelateerde misdrijven werden de artikels niet in de bibliografie opgenomen.

¹²⁴ 'Beven voor wraakactie', *Het Kortrijks Handelsblad*, 27 augustus 1999.

analyse. Toch zou met name de Franse minister van Binnenlandse Zaken nog één en ander tegenhouden¹²⁵.

Ook 2000 bracht een pak berichten over zware criminaliteit waarin het duidelijk werd dat er nog steeds misdrijven, die aan de Kappadefinitie voldeden, plaatsgrepen¹²⁶. In het najaar kreeg de streek ook af te rekenen met een ware golf van car- en homejackings¹²⁷. Hoewel het zeker niet altijd om Fransen gaat en hoewel 'Franstalige daders' ook uit ons land afkomstig kunnen zijn, zijn er ook een aantal getuigen die gewag maken van Franse nummerplaten en een aantal keren werden de gestolen auto's ook in Noord-Frankrijk teruggevonden¹²⁸.

Overigens bleek in het parlement dat slachtoffers van wie de wagen in Frankrijk werd teruggevonden hun voertuig niet gemakkelijk terugkregen. Yves Leterme, Iepers volksvertegenwoordiger en fractievoorzitter van de CVP, stelde daarover een vraag aan minister Verwilghen. In 2000 bleken tientallen Belgische eigenaars al ruim drie jaar te wachten op het vrijgeven van hun wagens, ze waren het slachtoffer van de Franse strafrechtsprocedure. Hoewel een teruggave in het vooruitzicht werd gesteld, bleek een en ander toch niet zo vlot te verlopen¹²⁹.

In de nationale pers kreeg de grensoverschrijdende criminaliteit in de Frans-Belgische grensregio geen aandacht meer. De kranten van 1998 spraken over de Kappabendes in de verleden tijd. Dat wil echter niet zeggen dat dat soort criminaliteit volledig was uitgeroeid zoals de kranten nochtans ook in 2002 meldden¹³⁰. Het fenomeen is immers nooit helemaal weg geweest¹³¹.

6. 2001-2003: Grenscriminaliteit wordt weer nationaal actueel

In 2001 bleven berichten over Noord-Franse (auto)dieven bijna maandelijks de regionale krantenkolommen halen¹³². Op 5 maart 2001 tekenden minister van Binnenlandse Zaken Antoine Duquesne (PRL-FDF) en zijn Franse ambtsgenoot Michel Vaillant in Doornik onder

¹²⁵ Kamer, C11, 29 september 1999.

¹²⁶ Bij wijze van voorbeeld: 'Raid op Ieperse Delhaize', *Het Kortrijks Handelsblad*, 7 januari 2000; 'Wetsdienaars vatten dieven in de kraag', *Het Kortrijks Handelsblad*, 18 augustus 2000.

¹²⁷ 'Brutale homejacking', *Het Kortrijks Handelsblad*, 8 september 2000; 'Stoutmoedige diefstal in Kuurne', *Het Kortrijks Handelsblad*, 10 november 2000; 'Kuurnse kinesist van BMW beroofd', *Het Kortrijks Handelsblad*, 17 november 2000; 'Carjackers zaaien onvervalste terreur', *Het Kortrijks Handelsblad*, 1 december 2000.

¹²⁸ 'Carjackers zaaien onvervalste terreur', *Het Kortrijks Handelsblad*, 1 december 2000.

¹²⁹ Kamer, COM 120, 15 februari 2000, 4-5; Kamer, COM 126, 22 februari 2000, 14-15.

¹³⁰ 'Buurtinformatienetwerken op kruissnelheid', *De Morgen*, 28 februari 1998; 'Rondzendbrief', *De Financieel Economische Tijd*, 11 april 1998; 'Waarom in het zuiden', *De Standaard*, 23 maart 2002; 'Boefjes worden steeds jonger', *Het Volk*, 9 februari 2002; Kamer, COM 712, 27 maart 2002, 21-22.

¹³¹ 'Kat- en muisspelletjes', *De Morgen*, 15 mei 2002.

¹³² Zie bibliografie *Het Kortrijks Handelsblad* 2001.

geringe persbelangstelling een bilateraal akkoord dat paste binnen het Schengenverdrag¹³³. De overeenkomst voorzag in de oprichting van Centra voor Politie- en Douanesamenwerking (CPDS/CCPD), het eerste centrum zou in Doornik komen. Het zou de klok rond functioneren als uitwisselingsdienst voor informatie en voor de coördinatie tussen de bevoegde overheden in de hele grensstreek. Meer concreet zou het centrum zich bezighouden met het verzamelen en analyseren van gegevens en inlichtingen omtrent grensoverschrijdende criminaliteit, illegale immigratie, sluikhandel, bedreigingen van de openbare orde, met de regeling van gezamenlijke bewakingsmaatregelen en het leveren van hulp en ondersteuning bij observaties en achtervolgingen. Belgische en Franse politiemensen zouden daarvoor voor het eerst onder één dak gaan samenwerken. Het centrum kon echter niet autonoom interventies van operationele aard gaan uitvoeren. Het nieuwe orgaan zou ten laatste in december 2001 van start gaan¹³⁴. Het akkoord voorzag ook in gemengde patrouilles, regelmatig overleg tussen de verschillende politiediensten en gemeenschappelijke opleidingen¹³⁵.

Denis D'hondt (PRL-FDF-MCC) stelde over het centrum een parlementaire vraag in de commissie Binnenlandse Zaken, zijn aandacht ging daarbij ook uit naar de verkeersveiligheid in de grensstreek¹³⁶. Minister Duquesne wees er zijn partijgenoot op dat ook de lokale overheden hun rol te spelen hebben in de regionale (verkeers)veiligheidsproblemen. De minister maakte verder van de gelegenheid gebruik om te melden dat er volop gewerkt werd aan het CPDS in Doornik. In werkgroepen dacht men na over de compatibiliteit van de verschillende informatica- en telecommunicatiesystemen. Verder wou hij dat de samenwerking al van start kon gaan vóór de ratificatie van het akkoord van 5 maart¹³⁷.

De vooropgestelde datum voor het CPDS zou, onder meer door vertragingen met de aanbesteding maar ook door het laatsttijdig aanstellen van leden voor de werkgroepen, niet worden gehaald¹³⁸. Yves Leterme (CD&V) stelde in een schriftelijke vraag, in de herfst van 2001, vast dat er sinds de ondertekening van de overeenkomst van maart maar weinig overleg was geweest, ook het overleg binnen de Akkoorden van Ieper zou op een heel laag pitje staan.

¹³³ Overeenkomst tussen de regering van de Franse Republiek en de regering van het Koninkrijk België betreffende de grensoverschrijdende samenwerking in politie- en douanezaken.

¹³⁴ DUPUIS, 'Centrum voor politie- en douanesamenwerking', 45; 'Belgisch-Frans centrum tegen misdaad', *De Morgen*, 7 maart 2001; DEJAEGHER, *Nota*, 5; Overeenkomst tussen de regering van de Franse Republiek en de regering van het Koninkrijk België betreffende de grensoverschrijdende samenwerking in politie- en douanezaken, art. 2-8.

¹³⁵ Overeenkomst tussen de regering van de Franse Republiek en de regering van het Koninkrijk België betreffende de grensoverschrijdende samenwerking in politie- en douanezaken, art. 13-19.

¹³⁶ D'hondt zou nog op dat probleem terugkomen: Kamer, COM 752, 21 mei 2002, 31-34.

¹³⁷ Kamer, COM 568, 24 oktober 2001, 32-36; VERMEULEN, 'Nieuwe golf van criminaliteit', 171, 173.

¹³⁸ DE CLERCK en LETERME, *Persnota*, 13 mei 2002; zie ook Kamer, COM 752, 21 mei 2002, 40-41.

Het ministerieel antwoord kwam in het bulletin van 5 maart 2002. De minister ontkende de stilstand in de besprekingen en stelde het CPDS nog voor 2002 in het vooruitzicht¹³⁹.

Sinds het najaar van 2001 was het criminaliteitsprobleem in de regio weer aan het toenemen. En weer kwam er een initiatief van de burger. Dominique Hellin uit Heule, zelf veelvoudig slachtoffer van inbraken, opende een website voor slachtoffers van diefstal, home- of carjackings. De site wil een hulpmiddel zijn voor wie gestolen goederen wil opsporen. Bezoekers kunnen die op deze site registreren. Het initiatief, met een vrij hoog sensatiegehalte en vol repressieve bewoordingen en afbeeldingen, draait nog steeds en werkt voor heel Vlaanderen¹⁴⁰.

In 2002 flakkerde het fenomeen van de (grens)criminaliteit weer in alle hevigheid op. *Het Kortrijks Handelsblad* bracht in het hele voorjaar bijna elke week een nieuwe overval, home- of carjacking of diefstallenreeks op de voorpagina. En hoewel het weer niet altijd zeker was of daders over de Belgisch-Franse grens moesten gezocht worden, was dat toch de stellige overtuiging van de bevolking¹⁴¹. In de regionale krant van 18 januari, met berichten over carjackings in Rekkem, Menen en Kooigem en diefstallen in Harelbeke, Deerlijk en Kortrijk, werd er melding gemaakt van een akkoord voor overleg over de grenscriminaliteit tussen de parketten van Kortrijk en Doornik en de nieuwe procureur van Lille. De Kortrijkse procureur kondigde aan dat 'wij niet zullen toelaten dat zij onze streek op zo'n schandelijke wijze onveilig maken'¹⁴². De gerechtelijke samenwerking bleek immers niet van een leien dakje te lopen¹⁴³. Zo wou het Franse gerecht een aangehouden minderjarige dief niet overnemen wegens gebrek aan bewijs, de dag erna werd de jonge dader opnieuw door de Belgische politiediensten gearresteerd¹⁴⁴.

Vanzelfsprekend kregen de spectaculaire feiten in de grensstreek ook weer nationale persbelangstelling. Bij het parket van Kortrijk werd de Kappacel gereactiveerd omwille van de forse toename van ramkraken en carjackings. In Zuid-West-Vlaanderen waren er in de eerste twee maanden van 2002 immers al zes ramkraken geweest, in dezelfde periode van 2001 was dat er maar één en in heel 2001 waren er in de streek zeven hit-and-run-diefstallen.

¹³⁹ Kamer, Vragen en Antwoorden, Bulletin 113.

¹⁴⁰ 'Een website tegen de misdaad', *Het Kortrijks Handelsblad*, 21 december 2001; <http://www.crimesite.be>.

¹⁴¹ 'Burger aan het woord', *Krant van West-Vlaanderen*, week 4 - 2002.

¹⁴² 'Dieven tergen politie', *Het Kortrijks Handelsblad*, 18 januari 2002.

¹⁴³ VERMEULEN, 'Nieuwe golf van criminaliteit', 174.

¹⁴⁴ 'Fransen willen hun dieven niet terug', *Het Kortrijks Handelsblad*, 18 januari 2002.

De achttien carjackings sprongen eveneens in het oog¹⁴⁵. Er werd naar een uitleg gezocht voor de plotse opstoot.

Er waren verschillende verklaringen voor die nieuwe golf van grenscriminaliteit. *De Standaard* en *Het Volk* schreven dat de Franse politie opnieuw de hete, verloren wijken van de *banlieus* introk. Met het project 'police de proximité' zat de Franse politie ook weer meer in wijkkantoren. Gangsters zouden daarom wederom vlugger geneigd zijn om de grens over te trekken. Het niet efficiënt werken van de Schengenovereenkomsten stak de officiële grensoverschrijdende werking van de politiediensten daarenboven nog maar eens stokken in de wielen. Het Belgische gerecht en de politiediensten wezen er echter op dat de streek tegelijk geplaagd werd door dadergroeperingen uit Noord-Frankrijk, Brussel, Charleroi en het Kortrijkse¹⁴⁶. De criminaliteitsproblemen lagen dus lokaal, bovenlokaal én grensoverschrijdend. In mei meldde *De Standaard* wel dat uit politieanalyses bleek dat de overvallen op winkels en personen in de grensstreek vooral het werk waren van Noord-Franse daders¹⁴⁷. In een CD&V-persnota werd met cijfers duidelijk gemaakt dat daders vooral in Frankrijk waren te vinden¹⁴⁸. In vergelijking met een vorige generatie Kappabendes gingen de 'Kappa II-groeperingen' gewelddadiger te werk en schuwden ze wapengeweld en directe confrontatie met de slachtoffers niet langer¹⁴⁹.

Met het artikel uit *De Standaard* van 23 maart bij de hand stelde Geert Bourgeois op 27 maart een vraag over 'de heropleving van de criminaliteit in het zuiden van West-Vlaanderen'. De streekpoliticus maakte zich druk over 'het terugkerend refrein': 'Schengen is heel mooi in de principes, maar op het terrein, tussen België en Frankrijk, werkt het niet'¹⁵⁰. Hij ergerde zich ook aan de gebrekkige en onnauwkeurige misdaadstatistieken. Minister Duquesne zei dat Frankrijk nog steeds gewag maakte van constitutionele problemen om Schengen volledig te kunnen toepassen en verwees ook naar het akkoord van maart 2001. Het CPDS was nog steeds in voorbereiding¹⁵¹. Bourgeois stelde na het paasreces de problemen in de commissie Justitie nog eens aan de orde¹⁵².

¹⁴⁵ Kamer, COM 712, 27 maart 2003, 23: de minister meldde volgende cijfers: januari en februari 2002: 9 ramkraken (waarvan 3 pogingen), 22 car- en 2 homejackings; januari en februari 2001: 7 ramkraken (waarvan 3 pogingen), 2 carjackings, geen homejackings; voor heel 2001: 28 ramkraken (waarvan 5 pogingen), 23 carjackings (waarvan 6 pogingen) en 3 homejackings waarvan 1 poging.

¹⁴⁶ 'Waarom in het zuiden', *De Standaard*, 23 maart 2002, 'Boefjes worden steeds jonger', *Het Volk*, 9 februari 2002; 'Ramkraken baren parket Kortrijk zorgen', *De Standaard*, 12 maart 2003; 'Kortrijk pakt grensbendes weer aan', *Gazet van Antwerpen*, 12 maart 2003.

¹⁴⁷ 'Hit and run', *De Standaard*, 11 mei 2002.

¹⁴⁸ DE CLERCK en LETERME, *Persnota*, 13 mei 2002.

¹⁴⁹ VAN RANSBEECK, 'Samenwerking', 34.

¹⁵⁰ Kamer, COM 712, 27 maart 2002, 22.

¹⁵¹ Kamer, COM 712, 27 maart 2002, 23-26.

¹⁵² Kamer, COM 713, 15 april 2002, 39-41.

De problemen in de streek bleven wel aanhouden¹⁵³ en in mei kwam één en ander in een politieke stroomversnelling terecht. In een werkvergadering in Menen met gefrustreerde Belgische politiechefs en burgemeesters uit de grensregio beloofde minister Duquesne (MR) de oprichting van het CPDS te versnellen. Hij zou er bij zijn pas verkozen Franse collega Nicolas Sarkozy op aandringen om ook gemengde patrouilles uit te sturen en het communicatieprobleem tussen de Franse en Belgische politiediensten te verbeteren. Verder moest een helikopter van de federale politie snelle interventies mogelijk maken. De West-Vlaamse gouverneur zou het bilateraal overleg weer samenroepen en de Gentse universiteit, met name het *Institute for International Research on Criminal Policy* (IRCP), kreeg een overheidsopdracht om de studie van 1991 te actualiseren¹⁵⁴.

Enkele dagen later trok eerste minister Guy Verhofstadt (VLD) het probleem naar zich toe¹⁵⁵ en op 15 mei waren Verhofstadt en Duquesne in Parijs een halfuur te gast bij de Franse premier Jean-Pierre Raffarin en minister Sarkozy¹⁵⁶. Het overleg resulteerde in een wederzijds voornemen om het CPDS snel, binnen de drie maanden, op te richten en om werk te maken van gemengde, Belgisch-Franse patrouilles. Een nieuwe werkgroep zou zich gaan buigen over enkele aloude, heikele -vooral Franse- problemen rond de toepassing van de Schengenakkoorden en over een urgentieplan om de grens bij alarm vlug te kunnen sluiten¹⁵⁷. De gemengde politiepatrouilles kwamen er snel. Al in de namiddag van 21 mei 2002 trokken de eerste teams, bemand met agenten van onder andere Menen, Moeskroen, Wervik, Tourcoing, Lille, Roubaix en Wattrelos, op pad¹⁵⁸. De patrouilles op Frans grondgebied bestonden uit twee Franse agenten en een ongewapende Belgische waarnemer, op Belgisch territorium was de samenstelling omgekeerd. Minister Duquesne kwam diezelfde avond de eerste operaties evalueren. 's Nachts werd er niet gemengd gepatrouilleerd¹⁵⁹.

Yves Leterme sprak nog diezelfde dag in een interpellatie over het grote 'showaspect' en het 'geïmproviseerd karakter' van de inderhaast opgezette symbolische actie. De lokale

¹⁵³ 'Tijdlijn', *De Standaard*, 11 mei 2002; 'Overzicht', *Het Laatste Nieuws*, 11 mei 2002; 'Geld, auto's en chique kleren', *Het Volk*, 11 mei 2002; zie bibliografie *Het Kortrijks Handelsblad* 2002.

¹⁵⁴ 'Duquesne wil Frans-Belgisch politiecommissariaat', *De Standaard*, 10 mei 2002; 'Samenwerking', *De Standaard*, 11 mei 2002; 'Franse gangsterbenden', *Het Volk*, 11 mei 2002; DE CLERCK en LETERME, *Persnota*, 13 mei 2002; 'Kat- en muisspelletjes', *De Morgen*, 15 mei 2002; 'Fransen en Belgen samen op stap' en 'Die man handelt onrealistisch', *Het Kortrijks Handelsblad*, 17 mei 2002; VERMEULEN, 'Nieuwe golf van criminaliteit', 172; <http://www.ircp.be/nl/research.asp>.

¹⁵⁵ 'Verhofstadt wil overleg', *De Standaard*, 13 mei 2002; DE CLERCK en LETERME, *Persnota*, 13 mei 2002.

¹⁵⁶ 'Frans-Belgisch overleg', *De Standaard*, 14 mei 2002; 'Overleg', *De Standaard*, 15 mei 2002.

¹⁵⁷ 'Overleg', *De Standaard*, 15 mei 2002; 'Franse steun', *Het Volk*, 16 mei 2002; 'België en Frankrijk', *De Financieel Economische Tijd*, 16 mei 2002; 'Doorbraak', *De Standaard*, 16 mei 2002.

¹⁵⁸ 'Franse en Belgische politie', *De Morgen*, 21 mei 2002; 'Frans-Belgische patrouilles', *De Standaard*, 22 mei 2002; 'Eerste gemengde Belgisch-Franse politiepatrouilles', *De Financieel Economische Tijd*, 22 mei 2002.

¹⁵⁹ 'De gangsters lachen met ons', *Het Kortrijks Handelsblad*, 24 mei 2002.

politiezones zouden te laat zijn verwittigd, het was helemaal niet duidelijk op welke juridische basis alles geregeld was, evenmin was uitgeklaard wie verantwoordelijk zou zijn voor de kosten (het lokale of federale echelon). Samen met de politievakbonden¹⁶⁰ maakten de politici zich ook druk over het gebrek aan taalregeling¹⁶¹ en het feit dat de agenten-waarnemers ongewapend moesten werken¹⁶². Geert Bourgeois sloot zich bij Leterme aan en stelde nieuwe vragen over de concrete werking en bemanning van het CPDS. Bovendien wees hij erop dat ook gemeenten dieper in het West-Vlaamse binnenland (onder meer Roeselare en Izegem, de thuisbasis van Bourgeois) het slachtoffer waren van de problematiek¹⁶³. De minister minimaliseerde de problemen, tot ongenoegen van de oppositie¹⁶⁴.

In de eerste nacht na de eerste gemengde politiepatrouilles werden minstens drie ramkraken gepleegd¹⁶⁵. De streek reageerde verbijsterd en eiste verbitterd heel drastische acties, de gemengde patrouilles vond men maar een lachertje, 'veel geblaas maar weinig wol'. Grensovergangen moesten weer worden bewaakt en tegen de snelle wagens van de criminelen leek alleen maar een politiehelikopter, gestationeerd op het plaatselijke vliegveld van Wevelgem, opgewassen¹⁶⁶.

De spectaculaire feiten kwamen aan bod in de plenaire kamervergadering. Op 23 mei kwamen er vragen uit de oppositie. Filip De Man (Vlaams Blok), volksvertegenwoordiger voor Brussel-Halle-Vilvoorde maar geboren in Roeselare, pleitte mee voor een politiehelikopter in de streek en voor het afsluiten van de grensovergangen. Yves Leterme wou nachtelijke gemengde patrouilles en een krachtadiger beleid. De minister van Binnenlandse Zaken suste de gemoederen opnieuw en wees op de toenemende mogelijkheden in de aanpak van de criminaliteit in de streek. De voorlopig beperkte gemengde patrouilles zouden weldra van De Panne tot Doornik uitrijden, het CPDS kwam eraan en er werd gewerkt aan het grensoverschrijdende achtervolgings- en staandhoudingsrecht¹⁶⁷.

¹⁶⁰ 'Frans-Belgische patrouilles', *De Standaard*, 22 mei 2002.

¹⁶¹ Het taalprobleem kwam nogmaals en specifiek aan bod in de Kamer (Kamer, COM 782, 11 juni 2002, 34), de minister beloofde Karel Van Hoorebeke (VU&ID) toen de normale tweetaligheidstoelage en taalonderwijs in de Waalse, Vlaamse en Franse politiecholen; 'Gemengde patrouilles', 17.

¹⁶² Kamer, COM 752, 21 mei 2002, 25-29.

¹⁶³ Kamer, COM 752, 21 mei 2002, 29-31.

¹⁶⁴ Kamer, COM 752, 21 mei 2002, 34-46; Kamer, PLEN 235, 30 mei 2002, 29-31; 'Grens biedt bescherming', *Het Volk*, 23 mei 2002; 'Sant in eigen land', *De Standaard*, 2 augustus 2002.

¹⁶⁵ 'Gemengde grenspatrouilles', *De Morgen*, 23 mei 2002; 'Alsof ze ons uitlachen', 'Politie patrouilleert overdag, gangsters komen 's nachts' en 'Start van gemengde patrouilles maakt weinig indruk', *Het Volk*, 23 mei 2002; 'Opnieuw ramkraak', *De Standaard*, 23 mei 2002; 'Alweer een ramkraak', *Het Kortrijks Handelsblad*, 24 mei 2002.

¹⁶⁶ 'Uitbater kledingzaak Wevelgem opnieuw overvallen', *De Standaard*, 23 mei 2002; 'De gangsters lachen met ons', *Het Kortrijks Handelsblad*, 24 mei 2002.

¹⁶⁷ Kamer, PLEN 232, 23 mei 2002, 18-23.

In de laatste week van mei werden de gemengde patrouilles echter opgeschort. Er rees immers onduidelijkheid over de wapendracht, het sociaal statuut en over nacht- en weekendwerk. De minister sprak van 'kinderziektes'. Aan het wapenprobleem zou worden verholpen door te werken met individuele wapenvergunningen voor de agenten die opereerden in gemengde teams¹⁶⁸. De problemen werden het voorwerp van nieuwe interpellaties van Letermé en D'hondt. De minister maakte zich sterk de problemen op 10 juni op te lossen, tijdens een nieuw ministerieel Frans-Belgisch overleg. Bovendien zou dan ook werk worden gemaakt van andere problemen¹⁶⁹.

Ondertussen zat men in West-Vlaanderen niet stil. Er kwam in een werkvergadering, met de burgemeesters en politieverantwoordelijken uit de grensstreek onder leiding van de West-Vlaamse gouverneur, een rampenplan tot stand en in Veurne nam burgemeester Jan Verfaillie (CD&V) het initiatief om met nachtelijke, anonieme, Belgische patrouilles op de grens te starten¹⁷⁰. Er was zelfs sprake van een politiehelikopter op de luchtmachtbasis van Koksijde¹⁷¹.

Een tweetal keer werd een Seaking van de basis van Koksijde ingezet. Die legerhelikopter mocht na het bezoek van de premier aan Ieper en Veurne in november 2002 in alle West-Vlaamse gemeenten ingrijpen in noodsituaties zoals achtervolgingen en carjackings. Daarvoor werd een akkoord gesloten tussen de diensten van Binnenlandse Zaken en Defensie¹⁷². Het legertoestel, dat weliswaar sneller ter plaatse kon zijn dan de helikopter van de politie, bleek bij nader inzien te log en te luidruchtig. Politiehelikopters werden noch in Koksijde, noch in Wevelgem gestationeerd¹⁷³.

Op 10 juni ontmoetten de Franse en Belgische ministers van Binnenlandse Zaken elkaar in Lille. Enkele concrete problemen, onder meer over de wapendracht, werden meteen opgelost¹⁷⁴, andere heikele punten werden naar een werkgroep verwezen die tegen september

¹⁶⁸ 'Gemengde grenspatrouilles bleven afgelopen weekend binnen' en 'Over de schreve', *De Morgen*, 27 mei 2002; 'Grenspatrouilles', *De Standaard*, 25 mei 2002; 'Patrouilles', *De Standaard*, 27 mei 2002; 'Grenspatrouilles', *De Financieel Economische Tijd*, 28 mei 2002; 'Belgische agenten weigeren', *De Financieel Economische Tijd*, 31 mei 2002; 'Grenspatrouilles', *Het Volk*, 31 mei 2002; VERMEULEN, 'Nieuwe golf van criminaliteit', 171-172, 175-176.

¹⁶⁹ Kamer, COM 773, 5 juni 2002, 78-87.

¹⁷⁰ Het gezamenlijk initiatief van enkele politiezones werd al gauw stopgezet.

¹⁷¹ 'Grensgemeenten', *De Standaard*, 1 juni 2002; 'Zone Westkust', *De Morgen*, 1 juni 2002; 'West-Vlaamse grens', *De Standaard*, 3 juni 2002; 'Rampenplan', *Het Volk*, 3 juni 2002.

¹⁷² 'Seaking overall inzetbaar bij noodsituaties' en 'Koksijdse Seaking biedt West-Vlaamse politie hulp', *Krant van West-Vlaanderen*, week 2 - 2003.

¹⁷³ Kamer, COM 966, 29 januari 2003, 36-39.

¹⁷⁴ 'Franse agenten mogen wapen dragen in België', 18; Conclusions de la rencontre ministérielle de 10 juin 2002 à Lille; Koninklijk Besluit van 26 juni 2002 betreffende het voorhanden hebben en het dragen van wapens door de diensten van het openbaar gezag of van de openbare macht, het KB bracht volgens Fred Erdman (SP-A) nog niet genoeg duidelijkheid (Kamer, Vragen en Antwoorden, Bulletin 145); <http://www.assemblee->

klarheid moest brengen¹⁷⁵. September werd de streefdatum voor het CPDS, de gemengde grenspatrouilles reden weer, maar beperkt en op kleine schaal, vanaf augustus¹⁷⁶.

Het CPDS, gevestigd in het voormalig Belgacomgebouw te Doornik, werd op 10 september 2002 officieel geopend. De werking was opgestart sinds 2 september. Hoofdcommissaris Jeanvier De Winter zou samen met de Franse coördinator Alain Epstein gaan werken aan betere informatieuitwisseling, analyses en coördinatie: 'voedsel aan de mensen op het terrein', echter zonder zelf autonoom acties te kunnen plannen en uitvoeren¹⁷⁷. Het project zou in werkgroepen regelmatig geëvalueerd worden¹⁷⁸. Er was nog steeds geen consensus over de niet-gemengde, grensoverschrijdende operaties en ook rechtstreekse, bilaterale radiocommunicatie kon nog niet¹⁷⁹.

Het CPDS en de grensoverschrijdende criminaliteit kwam voorlopig voor het laatst in het parlement aan bod op 19 februari 2003. Yves Leterme stelde toen een vraag over de werking van het Doornikse centrum. Het centrum was volgens de CD&V-fractievoorzitter niet voldoende bemand en daarom was er geen tijd voor coördinatie, ondersteuning of analyse, de belangrijkste taken van het CPDS. Bovendien bleek er maar één Nederlandstalige politiefunctionaris te werken. Een reden te meer volgens Leterme om ook in West-Vlaanderen werk te maken van een gemengd commissariaat¹⁸⁰. De minister beargumenteerde in zijn repliek met cijfers en voorbeelden de goede werking van het CPDS en stelde dat vóór de zomer van 2003 het kader volledig zou worden ingevuld. De minister kondigde er ook aan dat de studie van de Gentse universiteit af was en dat die weldra door de West-Vlaamse gouverneur zou worden voorgesteld, er werd in een werkgroep nog gewerkt aan het verfijnen van de concrete voorstellen¹⁸¹.

Maar de presentatie van de studieresultaten liep vertraging op. De gouverneur van West-Vlaanderen, Paul Breyne, liet weten dat de studie niet door hem maar wel door de FOD

nationale.fr/12/pdf/projets/pl0756.pdf; Kamer, Vragen en Antwoorden, Bulletin 141: de agenten zouden hun wapen op vreemd grondgebied enkel mogen gebruiken in gevallen van legitieme zelfverdediging.

¹⁷⁵ 'Gemengde patrouilles', *De Standaard*, 11 juni 2002; 'Buitenlandse agent', *De Financieel Economische Tijd*, 15 juni 2002.

¹⁷⁶ Kamer, Vragen en Antwoorden, Bulletin 127; 'Zonechef Menen', *Het Volk*, 4 oktober 2002.

¹⁷⁷ 'Eerste Frans-Belgisch politiehuis', *Het Volk*, 11 september 2002; 'Ook in Oost-België', *De Standaard*, 11 september 2002; DEJAEGHER, *Nota*, 6; [http://www.mouscron.be/francais/presse/2002/septembre/ccpd\(1\).htm](http://www.mouscron.be/francais/presse/2002/septembre/ccpd(1).htm); [http://www.mouscron.be/francais/presse/2002/septembre/ccpd\(2\).htm](http://www.mouscron.be/francais/presse/2002/septembre/ccpd(2).htm); 'Eerste gemeenschappelijk Belgisch-Frans commissariaat geopend', 4; VAN RANSBEECK, 'Samenwerking', 37.

¹⁷⁸ Kamer, Vragen en Antwoorden, Bulletin 141.

¹⁷⁹ 'Zonechef Menen', *Het Volk*, 4 oktober 2002.

¹⁸⁰ Kamer, COM 996, 19 februari 2003, 21-22; DE CLERCK en LETERME, *Persnota*, 13 mei 2002; DEJAEGHER, *Nota*, 6.

¹⁸¹ Kamer, COM 996, 19 februari 2003, 22-23; 'A Tournai', *Le Soir*, 26 februari 2003.

Binnenlandse Zaken op 20 maart 2003 zou worden voorgesteld¹⁸². Door de Irak-crisis en de drukke werkzaamheden op het einde van de 50ste legislatuur werd die datum echter voor onbepaalde duur uitgesteld¹⁸³. De resultaten zijn wel gepubliceerd in een intern onderzoeksrapport¹⁸⁴ en verschenen in mei 2003 in een beknopt artikel in het jaarboek van de Franse Nederlanden¹⁸⁵. Het eigenlijke, openbare eindrapport wordt nog vóór de zomer verwacht¹⁸⁶.

In Zuid-West-Vlaanderen verdween het fenomeen ondertussen weer wat naar de achtergrond. De sterke opflakking van begin 2002 zette zich niet door. Grenscriminaliteit verdween niet helemaal uit de lokale pers maar de krant berichtte steeds meer over Oost-Europese daders¹⁸⁷. Geert Bourgeois pakte tijdens een perspresentatie eind januari lokaal uit met een wetsvoorstel 'tot schadeloosstelling van slachtoffers van gewelddadige misdrijven'. De Izegemse politicus wil met dit voorstel de mogelijkheden van het fonds tot hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden uitbreiden. Niet alleen fysieke schade aan natuurlijke personen maar ook schade aan rechtspersonen en niet-lichamelijke schade zou dan vergoed moeten worden¹⁸⁸.

7. Huidige situatie

Voor de coördinatie en de aanpak van de grenscriminaliteit zijn binnen de federale politie twee directies bevoegd: de directie van het beleid inzake internationale politiesamenwerking en de directie van de operationele politiesamenwerking. Beide directies werken daarvoor nauw samen met de lokale politiezones¹⁸⁹.

De lokale politie kan rechtstreeks samenwerken met buitenlandse politiediensten. In West-Vlaanderen gebeurt dit in elk geval in Ieper en Menen-Moeskroen. In PZ Arro Ieper¹⁹⁰ rijdt er

¹⁸² Brief van gouverneur Paul Breyne, 7 maart 2003.

¹⁸³ E-mail van professor Gert Vermeulen, IRCP, 1, 11, 22 april en 9 mei 2003; e-mail van Els De Busser, 19 maart 2003.

¹⁸⁴ E-mail van professor Gert Vermeulen, IRCP, 1 april 2003 en interview korpschef Dominique Demey, 18 april 2003: op de resultaten staat momenteel nog een embargo.

¹⁸⁵ VERMEULEN, 'Nieuwe golf van criminaliteit', 171-176.

¹⁸⁶ E-mail van professor Gert Vermeulen, IRCP, 9 mei 2003: CRUYSBERGHS, DE BUSSEER en VERMEULEN, *Criminaliteit in de Frans-Belgische grensregio*.

¹⁸⁷ Bij wijze van voorbeeld: 'Tweede overval', *Het Kortrijks Handelsblad*, 3 januari 2003; 'Ik heb overal pijn', *Het Kortrijks Handelsblad*, 21 maart 2003; 'Hond vindt ramkraker', *Het Kortrijks Handelsblad*, 11 april 2003.

¹⁸⁸ 'Wie betaalt de schade', *Het Kortrijks Handelsblad*, 31 januari 2003; Wetsvoorstel, Kamer, DOC 50/2327/001.

¹⁸⁹ VAN RANSBEECK, 'Samenwerking', 34.

¹⁹⁰ <http://www.info-zone.be/fiches/WVL/5462.htm>: Heuvelland, Ieper, Langemark-Poelkapelle, Mesen, Moorslede, Poperinge, Staden, Vleteren, Wervik en Zonnebeke.

één keer om de twee weken een gemengde patrouille uit¹⁹¹. De zones Grensleie en Moeskroen¹⁹² werken samen met Roubaix en Tourcoing. Aanvankelijk dagelijks, nu twee keer per week rijdt er voor die twee lokale zones één gemengde patrouille uit, voor de Belgische zijde beurtelings bemand door agenten van de PZ Grensleie en de PZ Moeskroen. Afspraken worden maandelijks gemaakt, zonder tussenkomst van het CPDS¹⁹³. De korpschef van zone Grensleie ziet in de samenwerking meer dan een symbool. Voor het eerst ontmoeten Belgische en Franse agenten elkaar in levende lijve, werken ze samen en leren ze elkaars gewoonten en prioriteiten kennen. Om diezelfde reden betekent ook het CPDS een reële vooruitgang in de politiesamenwerking, met het vroegere systeem van de OIPG's zaten de Franse en Belgische politiefunctionarissen immers ook niet samen in één gebouw¹⁹⁴.

Het nog niet volledig bemande CPDS is theoretisch bevoegd voor de hele grensstreek maar lijkt zich momenteel vooral te concentreren op West-Vlaanderen en Henegouwen. In februari 2003 werd een CPDS geopend in Luxemburg-stad. Het is bemand door Luxemburgse, Duitse en Belgische politieambtenaren en het is de bedoeling dat daar weldra Fransen aan worden toegevoegd. Dat CPDS zou dan een deel van het gebied van het CPDS van Doornik gaan overnemen¹⁹⁵.

Momenteel kampt het Doornikse centrum nog steeds met een taalprobleem, te weinig ambtenaren van het CPDS zijn het Nederlands machtig. Daarin kan een nieuw CPDS in West-Vlaanderen in de toekomst misschien verandering brengen, al zal ook in dat geval het Frans vanzelfsprekend een werktaal blijven¹⁹⁶. De geplande gemeenschappelijke vorming, waaronder taalcursussen, zullen dat probleem in de toekomst eveneens moeten verhelpen¹⁹⁷.

¹⁹¹ Interview Christof Dejaegher, 1 maart 2003: oorspronkelijk op vrijdagmiddag, nu op wisselende tijdstippen.

¹⁹² <http://www.info-zone.be/fiches/HAI/5317.htm>.

¹⁹³ Interview korpschef Dominique Demey, 18 april 2003; de korpschef had geen weet van nog andere zones waar gemengde patrouilles uitreden.

¹⁹⁴ 'Zonechef Menen', *Het Volk*, 4 oktober 2002; interview korpschef Dominique Demey, 18 april 2003.

¹⁹⁵ 'Les polices', *Le Soir*, 26 februari 2003; VAN RANSBEECK, 'Samenwerking', 36-37; interview korpschef Dominique Demey, 18 april 2003.

¹⁹⁶ Interview korpschef Dominique Demey, 18 april 2003.

¹⁹⁷ 'Gemeenschappelijke Belgische-Franse opleidingen', 4.

Besluit

Het was noodzakelijk om het decennium 1993 - 2003 chronologisch te beschrijven om te komen tot enkele algemene conclusies.

Het was opmerkelijk dat grenscriminaliteit, ondanks de klaarblijkelijke opstoten en de daarmee gepaard gaande persbelangstelling in 1994 en 2002, eigenlijk weinig aan bod kwam in de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Het overgrote deel van de parlementaire tussenkomsten over het bestudeerde topic zijn gehouden in de net afgelopen legislatuur, voor de periode 1993-1999 waren er amper discussies te vinden.

In deze seminarieverhandeling werd van het merendeel van de opgenomen volksvertegenwoordiger vermeld uit welke streek ze afkomstig waren. Dat is niet zonder reden. Op die manier wordt het immers duidelijk dat het fenomeen van de grenscriminaliteit in (Zuid-)West-Vlaanderen en Henegouwen bijna louter en alleen behandeld werd door streekparlementariërs. Bovendien aarzelen velen niet om hun bekommernis om hun (geboorte)streek expliciet in hun betoog te vermelden¹⁹⁸. Dit maakt meteen duidelijk dat het probleem in Brussel niet zo scherp en nadrukkelijk aangevoeld wordt als in de grensstreek zelf. Een aantal keren kregen streekpolitici ook te horen dat het qua cijfers in de grensstreek allemaal nog wel meevalt in vergelijking met de probleemgebieden als Brussel en Charleroi en zelfs in vergelijking met de nationale cijfers. De tussenkomsten in het parlement zijn vaak op de actualiteit gebaseerd. Er wordt al eens gewezen op concrete feiten, op persartikels,...

Het viel op dat pers en politiek zich voor hun bevindingen steunen op de ondertussen ruim tien jaar oude studie van de Gentse criminologen. Aangehaalde oorzaken, modi operandi en pijnpunten komen direct of indirect steeds uit het onderzoek van 1991. Nochtans zijn er sindsdien toch een aantal dingen veranderd. De Belgische politiehervorming van 1998 zorgde ervoor dat de politiesamenwerking in ons land in de praktijk veel beter werkt dan vroeger. De politieoorlog lijkt op het terrein voorbij en communicatie tussen de lokale zones verloopt nu veel gemakkelijker dan de communicatie tussen de verschillende gemeentekorpsen en rijkswachtbrigades vroeger¹⁹⁹. Ook de modus operandi van de daders lijkt wat gewijzigd. De Franse bendes zijn schijnbaar gewelddadiger geworden en plegen ook meer car- en homejackings. De sociaal-economische verschillen tussen de Zuid-West-Vlaamse en Noord-

¹⁹⁸ Bij wijze van voorbeeld: Kamer, C5, 11 oktober 1995, 35 (Van Gheluwe); Kamer, C158, 20 juni 1996, 16 (D'hondt); Kamer, COM 712, 27 maart 2002, 22 (Bourgeois); Kamer, COM 996, 19 februari 2003, 21 (Leterme).

¹⁹⁹ Toch wordt er aangedrongen op nog betere samenwerking: VERMEULEN, 'Nieuwe golf van criminaliteit', 173.

Franse grensstreek zorgen daarentegen nog steeds voor een voedingsbodem voor criminaliteit. Europese economische *incentives* hebben tot nog toe eerder de stad Lille dan haar wijde omgeving bevoordeeld²⁰⁰. De nieuwe studie van professor Vermeulen zal de politici en de media misschien een nieuw discours met nieuwe argumenten bezorgen.

Het Schengenakkoord en de ermee gepaard gaande binationale akkoorden zorgen er in nog steeds toenemende mate voor dat de landsgrenzen minder en minder een obstakel vormen voor de politiediensten. Het is vooral, maar niet alleen, aan Frankrijk te wijten dat een constante in dat verhaal echter 'de traagheid van verandering en verbetering' is. Betere telecommunicatie, gezamenlijke opleidingen en gemeenschappelijke acties staan al tien jaar op het Belgische verlanglijstje, werden vaak toegezegd maar schijnen nu pas geleidelijk aan in de praktijk te worden omgezet. Hoewel het centralistische Frankrijk het al jarenlang moeilijk heeft met het opgeven van stukjes soevereiniteit, stapten onze zuiderburen in het afgelopen decennium, en vooral de laatste jaren, stilaan meer en meer af van hun vele constitutionele en protectionistische voorbehouden. Parijs lijkt momenteel meer en meer gewonnen voor verdergaande samenwerking en gaat de noden van het noorden erkennen. Zo ziet het er naar uit dat het bilateraal akkoord van 5 maart 2001 en de overeenkomst van 10 juni 2002 eerder in Frankrijk dan in België zullen geratificeerd zijn.

Langs de andere kant zorgt Frankrijk wel nog steeds voor vertraging, onder meer in de uitbouw van een nieuw CPDS voor vier landen in Luxemburg-stad. Dat CPDS startte dan maar zonder de Fransen. Frankrijk zou in de toekomst ook nog werk moeten maken van een staandehoudingsrecht voor buitenlandse politiediensten en zou de lijst van misdrijven waarvoor grensoverschrijdende operaties uitgevoerd mogen worden, verder kunnen uitbreiden. Bovendien is het Franse politiecommunicatiesysteem 'tetrapol' niet compatibel met de andere Europese systemen en met het Belgische 'tetra' (in de toekomst 'astrid')²⁰¹. Rechtstreekse radiocommunicatie kan momenteel alleen als er, op basis van *goodwill*, apparatuur wordt uitgewisseld. Verder zijn ook onze zuiderburen klaarblijkelijk aan een politiehervorming toe; in Frankrijk zijn er minstens zes politiediensten betrokken bij de aanpak van de grenscriminaliteit²⁰².

België heeft dan wel altijd al een leidende en aandringende rol gespeeld in de samenwerking met de Franse politiediensten. Maar ook ons land maakte een omslag in haar houding rond

²⁰⁰ LE BLAN, *De Frans-Belgische eurometropool*, 136-143; 'Interview veiligheidsspecialist', *De Standaard*, 11 mei 2002.

²⁰¹ Interview korpschef Dominique Demey, 18 april 2003; VERMEULEN, 'Nieuwe golf van criminaliteit', 172-173.

bepaalde facetten. Opeenvolgende Vlaamse socialistische ministers leken in de jaren 1990 niet gewonnen voor gemeenschappelijke commissariaten (type CPDS). De Fransen, die al zulke centra hadden of planden met hun andere buurlanden²⁰³, waren wel fervente voorstanders. Gemengd patrouilleren leek de Belgische ministers in de jaren negentig evenmin een goed idee. Onder druk van de actualiteit en van plaatselijke burgemeesters is die houding onder de liberale en Waalse minister Duquesne veranderd.

Het CPDS wordt zowel door de streekpolitici als door politiemensen als een daadwerkelijke verbetering gezien. Eens het CPDS op volle sterkte zal kunnen werken en met eventueel een uitbreiding van het aantal centra langs weerszijden van de grens, ziet het er inderdaad naar uit dat het nieuwe orgaan daadkrachtiger zal zijn dan de voorganger, het OIPG, dat het met minder mankracht, met minder taken en bevoegdheden en binnen de kantooruren moest zien te beredderen.

Een aantal keren namen ontevreden burgers initiatieven. In april 1994 zorgde de Kappacriminaliteit voor een patrouillerende burgerwacht in Dadizele. Het initiatief kreeg navolging maar werd niet veel later verboden. Het BIN-systeem werd de opvolger. Vrij onverwacht kende die informatie-uitwisselingsdienst, een samenwerking tussen burgers en politie, een groot succes over het hele land. Momenteel bestaan er ruim 150 BIN's in ons land en niet alleen in de grensstreek. De Crimesite is een recent kleinschaliger privé-initiatief dat nogal wat persbelangstelling haalde en nog steeds bestaat.

In de persstudie bleek dat *Het Kortrijks Handelsblad* vooral aandacht had voor sensationele criminaliteit en veel minder voor politieke initiatieven om daaraan te verhelpen. Spectaculaire misdrijven haalden veelal de voorpagina maar de Akkoorden van Ieper, de ministeriële ontmoeting van juni 2002 in Lille en de opening van het CPDS in september 2002 bleven onvermeld in de regionale krantenkolommen. Het bezoek van Duquesne aan de streek in mei 2002 haalde dan wel de weekkrant maar niet de voorpagina. De minister was voor de redactie niet belangrijker dan de zanger Sergio die in de aanloop naar het eurovisiesongfestival een bezoek bracht aan een school²⁰⁴. Nationale dagbladen berichtten veel minder over de grenscriminaliteit. Alleen op piekmomenten besteedden ze er aandacht aan. Bovendien vermeldden ze wel stevast de politieke initiatieven.

²⁰² Interview korpschef Dominique Demey, 18 april 2003: grenspolitie, stedelijke politie, police nationale, gendarmerie nationale, police municipale en police judiciaire.

²⁰³ VANDERBORGHT, *Over de grens*, 136; http://www.dna.fr/dna/ar/2003/N020/alsace/region/795_0.html: Frankrijk had in de jaren 1990 al gemengde commissariaten op de Duitse en Spaanse grens, momenteel zijn die er ook in Zwitserland, Italië, Luxemburg en -met het CPDS van Doornik- ook in België.

²⁰⁴ Zie *Het Kortrijks Handelsblad*, 17 mei 2002.

De regionale krant werd gebruikt als bron om een idee te krijgen van de omvang van de grenscriminaliteit. Het leverde zeker geen precieze gegevens op. De krant was soms nogal voorbarig of eenzijdig in het trekken van conclusies. Nogal vlug werden ramkraken, zeker in het begin van de onderzoeksperiode, zonder directe reden aan Fransen toegeschreven. Andere beschreven feiten laten echter zien dat er ook andere dadergroeperingen aan de slag zijn (geweest). Aan exacte cijfers komen in verband met grenscriminaliteit is echter moeilijk, zelfs de ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie konden ze op vraag van onder meer Geert Bourgeois immers niet bezorgen²⁰⁵. De krantenkoppen van *Het Kortrijks Handelsblad* in de bibliografie bieden echter meer dan een graadmeter van de grenscriminaliteit, ze geven ook de teneur van een periode weer.

In kranten en in het parlement, en dus in deze seminarieverhandeling, kwamen vooral de beschreven, duidelijke factoren aan bod. Toch past tot slot van deze seminarieverhandeling een zekere nuancering die ook aandacht heeft voor een aantal elementen die vaak niet of veel minder belicht worden in de media of in politieke discussies.

Grensoverschrijdende criminaliteit bestaat, in de bestudeerde grensstreek gebeuren nog steeds overvallen in Kappastijl²⁰⁶ en heeft men nog altijd af te rekenen met winkeldiefstallen en recreatiecriminaliteit met Franse daders. De grens zorgde lang, en in mindere mate nog steeds, voor een extra bescherming voor de daders en voor een extra obstakel voor de politiediensten en het staat vast dat de Franse centralistische politieke stijl de aanpak van dat probleem aanzienlijk vertraagde. De media speelden al vele keren in op dat laatste aspect.

Maar er speelt meer. Gemoedelijke en welvarende grensstadjes in West-Vlaanderen en Henegouwen hebben een heuse metropool van meer dan een miljoen inwoners in hun achtertuin²⁰⁷. De streek Lille, Doornik, Moeskroen, Kortrijk, Ieper en Roeselare, een oppervlakte van 2 815 km², herbergt 1 932 990 inwoners. In het arrondissement Lille alleen wonen 1 204 997 mensen²⁰⁸. Als één en ander vanuit dat perspectief gezien wordt, dan is het aspect 'grens' maar één factor in een groter criminaliteitsprobleem. Een probleem waar ook andere metropolen als Brussel mee te maken hebben. In het arrondissement Brussel-hoofdstad zijn gangsterbendes, ramkraken, car- en homejackings in de meer welvarende gemeenten als

²⁰⁵ Kamer, COM 712, 27 maart 2003, 23; Kamer, COM 713, 15 april 2002, 40; VERMEULEN, 'Nieuwe golf van criminaliteit', 174-175: de studie van het IRCP dringt aan op het ontwikkelen van meet- en monitoringinstrumenten en een veiligheidsmonitor op maat van de Frans-Belgische grensregio.

²⁰⁶ Het begrip 'Kappa' is in de recente persartikelen niet meer zo prominent terug te vinden als in de jaren 1980 en 1990.

²⁰⁷ 'De aanpak', *De Standaard*, 18 mei 2002.

²⁰⁸ LE BLAN, *De Frans-Belgische eurometropool*, 7, 123, 209 (cijfers voor België (1998) en Frankrijk (1999)). Ter vergelijking: in het arrondissement Brussel-Hoofdstad woonden op 1 januari 2001 964 405 mensen (http://aps.vlaanderen.be/statistiek/knooppunt/stat_knooppunt_brussel.htm).

Tervuren, Sint-Genesius-Rode,... bijna dagelijkse kost. Hetzelfde geldt voor Lille²⁰⁹, de West-Vlaamse en Henegouwse steden zijn er dan enkele van de 'betere wijken'. De grens zorgt er wel nog voor dat men zich aan de Belgische kant nog niet helemaal bewust is van die metropool. Hoewel elke overval er zeker één te veel is, herleidt deze vaststelling één en ander tot de ware proporties.

Deze these vindt steun in het feit dat andere streken langs de Frans-Belgische grens véél minder te maken lijken te krijgen met grenscriminaliteit. Althans de onbestaande berichtgeving daarover, noch in de media, noch in de parlementaire handelingen, laten dat vermoeden. Lille is dan ook de enige grootstad op de Belgisch-Franse grens. Om dan het probleem met wortel en al uit te roeien volstaat een louter politionele aanpak met Centra voor Politie- en Douanesamenwerking en gemengd patrouilleren niet. Extra geld voor de politiezones²¹⁰, een aanpassing van de KUL-norm, waardoor het aspect 'grens' ook voor extra manschappen zou kunnen zorgen²¹¹ en aangepaste preventie- en veiligheidscontracten volstaan al evenmin, al kan het zeker een extra steun betekenen. Men moet dan werken met een veel bredere en geïntegreerde aanpak op economisch, sociaal en cultureel vlak. Wetenschappers pleiten daar al een hele tijd voor en enkele projecten zijn veelbelovend²¹².

Een vergelijkende blik op twee zonale veiligheidsplannen in het arrondissement Kortrijk toont aan dat de PZ Grensleie deze stelling lijkt te volgen. Grenscriminaliteit wordt in dat plan niet expliciet vermeld²¹³, grensgerelateerde delicten zijn immers maar een onderdeel van de grote prioriteiten van de zone vlakbij de eurometropool Rijsel: woninginbraken en autodiefstallen. PZ Vlas²¹⁴ daarentegen vermeldt grensoverschrijdende criminaliteit wel nog eens uitdrukkelijk²¹⁵.

Korpschef Demey is de mening toegedaan dat één en ander inzake grenscriminaliteit tot de ware proporties moet worden herleid. De streek wordt inderdaad met criminaliteit geconfronteerd en de pers maakt soms gewag van een schrikbarende, explosieve groei. Dat een klein aantal feiten soms kan zorgen voor een spectaculaire procentuele stijging wordt er

²⁰⁹ 'De aanpak', *De Standaard*, 18 mei 2002.

²¹⁰ 'Westhoek krijgt grootste brok', *Het Kortrijks Handelsblad*, 3 januari 2003.

²¹¹ 'Meer mankracht', *Het Volk*, 11 mei 2002; 'Duchesne wil Frans-Belgisch politiecommissariaat', *De Standaard*, 11 mei 2002. De KUL-norm is tot op vandaag nog niet aangepast (interview korpschef Dominique Demey, 18 april 2003).

²¹² 'De aanpak', *De Standaard*, 18 mei 2002; VERMEULEN, 'Nieuwe golf van criminaliteit', 174; VANDENBROERE, *Economische aspecten*, 60; voor voorbeelden van diverse aspecten van samenwerking zie: LE BLAN, *De Frans-Belgische eurometropool*.

²¹³ <http://www.info-zone.be/PROGNED/progpoleid/zvp-prio/prio-wvl.htm#pz5455> en interview korpschef Dominique Demey, 18 april 2003.

²¹⁴ De lokale politiezone van Kortrijk, Kuurne en Lendelede (<http://www.pzvlas.be>).

²¹⁵ <http://www.info-zone.be/PROGNED/progpoleid/zvp-prio/prio-wvl.htm#pz5456> en <http://www.pzvlas.be/Documenten/ZVP-goedgekeurd.pdf>.

vaak niet bij verteld. De inwoners, zeker op de grens zelf, zien in het straatbeeld veel Fransen en zijn geneigd om de criminaliteit in Franse schoenen te schuiven. De (regionale) media lijken hen daar immers gelijk in te geven. Belgen in de grensstreek zitten dus met het subjectieve gevoel dat ze het slachtoffer worden van hun Franse burens. Objectieve cijfers staven die stelling echter niet²¹⁶. Bovendien blijkt uit nationale tendensen dat ons land te maken heeft met andere, Oost-Europese, rondtrekkende daderbendes die feiten plegen en modi operandi hanteren die sterk aan de Kappadelicten doen denken²¹⁷. Omdat heel België met dit fenomeen wordt geconfronteerd, werd de aanpak van ramkraken een topprioriteit van de minister van justitie en het federale parket²¹⁸.

Vanzelfsprekend betekenen deze nuanceringsen niet dat van een betere samenwerking met buitenlandse politiediensten geen werk moet worden gemaakt. Evenmin willen ze het probleem minimaliseren. Zeker in de grensstreken van ons kleine land is het voor politiediensten noodzakelijk om vlug hun buitenlandse collega's te kunnen bereiken. Daar wordt werk van gemaakt. Maar op het terrein ervaart men dat goede voornemens en bedoelingen van toppolitici vaak niet snel in de praktijk worden omgezet. En dat is jammer genoeg wel de rode draad in het fenomeen van de aanpak van grensoverschrijdende criminaliteit in Zuid-West-Vlaanderen.

²¹⁶ Interview korpschef Dominique Demey, 18 april 2003; 'Criminaliteit grensstreek', *De Standaard*, 7 februari 2003; 'Menen veiliger', *Het Volk*, 7 februari 2003; 'Timon-acties', *Het Volk*, 10 februari 2003; VERMEULEN, 'Nieuwe golf van criminaliteit', 172; ROCQ, SCHOTTE, VENTURELLI en WOETS, *Studie naar de relatie met Frankrijk*: uit deze studie blijkt echter ook dat men vaak niet kan zeggen uit welke streek of welk land de daders afkomstig waren.

²¹⁷ ROCQ, SCHOTTE, VENTURELLI en WOETS, *Studie naar de relatie met Frankrijk*; VERMEULEN, 'Nieuwe golf van criminaliteit', 172.

²¹⁸ 'Piek ramkraken', *De Standaard*, 24 januari 2003; 'Verwilghen roept ramkraken', *Het Nieuwsblad*, 25 januari 2003; 'Regering wil ramkrakers', *De Morgen*, 25 januari 2003; 'Daders zijn rondtrekkende bendes', *De Standaard*, 25 januari 2003; 'Justitie verklaart oorlog', *Het Laatste Nieuws*, 27 januari 2003.

Bibliografie

Literatuur

- AERTS, L. "Het archief van de Kamer van Volksvertegenwoordigers" in: E. GERARD, E. GUBIN, J.-P. NANDRIN en E. WITTE (red.) *Geschiedenis van de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers*. Brussel, 2003, 421-436.
- ANDRIES, K. *Het buurtinformatienetwerk: een samenwerkingsverband tussen politie en burger. Bekeken door een kritische bril. Met toepassing naar de praktijk*. Licentiaatsverhandeling, Katholieke Universiteit Leuven, Criminologie, 1998-1999.
- BRUGGEMAN, W. "De internationale politieke samenwerking" in: J. D'HAENENS en B. DE RUYVER (eds.) *Schengen en de praktijk. Verslagboek van het colloquium te Gent 31 januari 1992*. Gent, 1992, 85-96.
- BRUGGEMAN, W., DE RUYVER, B., DIERKENS, R. en ZANDERS, P. *Grensoverschrijdende criminaliteit*. 2 dln., R.U. Gent - school voor criminologie, Gent, 1991.
- BRUGGEMAN, W., DE RUYVER, B. en ZANDERS, P. "Cross-border crime in Belgium." *European Journal on Criminal Policy and Research*, vol. I nr. 3 (1993), 87-100.
- CORNEILLIE, K. *De burgermeldingswacht te Dadizele, een vorm van al dan niet volgehouden vigilantisme?* Licentiaatsverhandeling, Katholieke Universiteit Leuven, Criminologie, 1996-1997.
- CRAEYBECKX, J. en MEYNEN, A. "België en Europa" in: J. CRAEYBECKX, A. MEYNEN en E. WITTE, *Politieke geschiedenis van België van 1830 tot heden*. Antwerpen, 1997, 396-400.
- CRUYSBERGHS, W., DE BUSSEER, E. en VERMEULEN, G. *Criminaliteit in de Frans-Belgische grensregio*. Antwerpen en Apeldoorn, in druk.
- DE BENS, E. *De pers in België. Het verhaal van de Belgische dagbladpers. Gisteren, vandaag en morgen*. Tielt, 2001.
- DE CLERCK, S. en LETERME, Y. *Persnota: Verhofstadt en Duquesne: show lost grenscriminaliteit niet op*. Kortrijk, 13 mei 2002.
- DE RUYVER, B. "Een evaluatie vanuit het wetenschappelijk onderzoek naar de aanpak van grensoverschrijdende criminaliteit" in: J. D'HAENENS en B. DE RUYVER (eds.) *Schengen en de praktijk. Verslagboek van het colloquium te Gent 31 januari 1992*. Gent, 1992, 97-115.
- DE RUYVER, B. "Tien jaar Kappabende. Een verhaal over de onmacht van de moderne democratische rechtsstaat." *De Franse Nederlanden - Les Pays-Bas Français, jaarboek uitgegeven door de stichting Ons Erfdeel vzw*, XX (1995) 54-74.
- DE VEENE, C. en HERENG, J. "Schengen: Vrij personenverkeer in zeven landen van de Europese Unie" in: C. DE VEENE en J. HERENG (red.) *Jaarboek 1995*. Brussel, 1996, 28.
- DEJAEGHER, C. *Nota grensoverschrijdende criminaliteit in Zuid-West-Vlaanderen (CD&V)*. 27 november 2002.
- DELPORTE, K. *Problematiek van de grenscriminaliteit*. Licentiaatsverhandeling, Katholieke Universiteit Leuven, dept. Toegepaste Economische Wetenschappen, 1993-1994.
- FIERS, S. *Vijftig jaar volksvertegenwoordiging. De circulatie onder de Belgische parlementsleden 1946-1995* (Verhandelingen van de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten. Nieuwe reeks I). Brussel, 2000.
- FIJNAUT, C. "De overeenkomst van Schengen: een doorbraak van de formele regeling van de internationale samenwerking?" in: J. D'HAENENS en B. DE RUYVER (eds.) *Schengen en de praktijk. Verslagboek van het colloquium te Gent 31 januari 1992*. Gent, 1992, 47-66.
- KILLIAS, M. "Will open borders result in more crime? A criminological statement." *European Journal on Criminal Policy and Research*, vol. I nr. 3 (1993), 7-9.
- LAUREYS, V. "Het Belgisch Parlement en de wetgevende vergaderingen uit de 'Franse' en 'Hollandse tijd'" in: P. VAN DEN EECKHOUT en G. VANTEMSCHE (ed.) *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België. 19^e-20^e eeuw*. Brussel, 1999, 251-269.
- LE BLAN, M. *De Frans-Belgische Eurometropool*. Doornik, 2001.
- OOSTERWAAL, J. "De stille revolutie: de lange weg naar een Europa Zonder Grenzen." in: C. DE VEENE en J. HERENG (red.) *Jaarboek 1992*. Brussel, 1993, 122-129.
- RAEYMAECKERS, K. "Regionale informatieweekbladen in Vlaanderen" in: E. DE BENS en K. RAEYMAECKERS (eds.) *Regionale media in Vlaanderen. Een doorlichting*. Gent, 1998, 7-39.

- ROCQ, C., SCHOTTE, T., VENTURELLI, P. en WOETS, J. *Studie naar de relatie met Frankrijk van een aantal criminele fenomenen in de Frans-Belgische regio* (Strategische analyse, federale politie Tournai, Ieper-Veurne, Mons en Kortrijk). s.l., 2002.
- TOBBACK, L. "Grenzen en wensen voor de grensoverschrijdende politieke samenwerking" in: C. FIJNAUT (red.) *De reguliere politiediensten in België en Nederland. Hun reorganisatie en onderlinge samenwerking*. Arnhem, 1992, 161-165.
- VAN OTRIVE, L. en VANDERBORGHT, J. "La nebuleuse Schengen" in: L. VAN OTRIVE en J. VANDERBORGHT (red.) *Schengen en de Belgische politiediensten. Verslagboek van de studienamiddag op 25 april 1995 te Leuven*. Leuven, 73-108.
- VAN OTRIVE, L. en VANDERBORGHT, J. "Voorwoord: Schengen en de Belgische politiediensten" in: L. VAN OTRIVE en J. VANDERBORGHT (red.) *Schengen en de Belgische politiediensten. Verslagboek van de studienamiddag op 25 april 1995 te Leuven*. Leuven, 1-8.
- VANDENBROERE, I. *Economische aspecten van de grensoverschrijdende metropool Lille-Roubaix-Tourcoing-Kortrijkse*. Licentiaatsverhandeling, Katholieke Universiteit Leuven, dept. Toegepaste Economische Wetenschappen, 1999.
- VANDERBORGHT, J. *Over de grens. Internationale politiesamenwerking getoetst aan de praktijk*. Brussel, 1997.
- VERMEULEN, G. "Nieuwe golf van criminaliteit in de Frans-Belgische grensregio?" *De Franse Nederlanden - Les Pays-Bas Français, jaarboek uitgegeven door de stichting Ons Erfdeel* vzw, XXVIII (2003) 171-176.

Wetgeving

- Overeenkomst ter uitvoering van het tussen de Regeringen van de Staten van de Benelux Economische Unie, de Bondsrepubliek Duitsland en de Franse Republiek op 14 juni 1985 te Schengen gesloten akkoord betreffende de geleidelijke afschaffing van de controles aan de gemeenschappelijke grenzen, 19 juni 1990.
- Brieven van Ieper, 16 maart 1995.
- Overeenkomst tussen de regering van de Franse Republiek en de regering van het Koninkrijk België betreffende de grensoverschrijdende samenwerking in politie- en douanezaken, 5 maart 2001²¹⁹.
- Conclusions de la rencontre ministérielle du 10 juin 2002 à Lille.
- Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 1 augustus 1985 houdende fiscale en andere bepalingen. Kamer, DOC 50/2327/001, 21 februari 2003²²⁰.

Plenaire vergadering - Kamer van Volksvertegenwoordigers

- Handelingen, 25, 9 februari 1995, 790-791.
- Handelingen, 35, 1 februari 1996, 1131-1132.
- Integraal verslag, PLEN 232, 23 mei 2002, 18-23.
- Integraal verslag, PLEN 235, 30 mei 2002, 29-31.

²¹⁹ De tekst werd op 26 maart 2003 bij het Franse parlement ingediend. De Franse tekst van dit akkoord is dan ook terug te vinden in het 'Projet de loi autorisant l'approbation de l'accord entre le Gouvernement de la République française et le Gouvernement du Royaume de Belgique relatif à la coopération transfrontalière en matière policière et douanière (ensemble un échange de lettres)'.

<http://www.assemblee-nationale.fr/12/pdf/projets/pl0756.pdf>.

²²⁰ <http://www1.dekamer.be/FLWB/pdf/50/2327/50K2327001.pdf>.

Commissie voor de Binnenlandse Zaken, de Algemene Zaken en het Openbaar Ambt - Kamer van Volksvertegenwoordigers

Handelingen, C16, 6 december 1993, 1-5.
Handelingen, C5, 11 oktober 1995, 33-36.
Handelingen, C149, 5 juni 1996, 44-50.
Handelingen, C158, 20 juni 1996, 11-16.
Handelingen, C560, 29 april 1998, 7-13.
Integraal verslag, COM 568, 24 oktober 2001, 32-36.
Integraal verslag, COM 712, 27 maart 2002, 21-26.
Integraal verslag, COM 752, 21 mei 2002, 25-46.
Integraal verslag, COM 773, 5 juni 2002, 78-87.
Integraal verslag, COM 782, 11 juni 2002, 34.
Integraal verslag, COM 966, 29 januari 2003, 36-39.
Integraal verslag, COM 996, 19 februari 2003, 21-24.

Commissie voor de Justitie - Kamer van Volksvertegenwoordigers

Handelingen, C11, 29 september 1999, on-line versie²²¹.
Integraal verslag, COM 120, 15 februari 2002, 4-5.
Integraal verslag, COM 126, 22 februari 2002, 14-15.
Integraal verslag, COM 713, 15 april 2002, 39-41.

Bulletin van Vragen en Antwoorden - Kamer van Volksvertegenwoordigers

Zitting 1993-1994, Bulletin 116, 12292.
Zittingsperiode 49, Bulletin 069, 9217.
Zittingsperiode 50, Bulletin 113, 13197-13199.
Zittingsperiode 50, Bulletin 127, 15938-15939.
Zittingsperiode 50, Bulletin 141, 17811-17813.
Zittingsperiode 50, Bulletin 142, 18009-18013.
Zittingsperiode 50, Bulletin 145, 18319.

Bulletin van Vragen en Antwoorden - Senaat

Nr. 2-14, 25 april 2000, 646.

Vlaams Parlement

Commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden, Stadsvernieuwing en Huisvesting, Handelingen, C4, 4 oktober 1995, 1-11.

²²¹ <http://www1.dekamer.be/commissions/acts/current/hc011f.htm>.

Politietijdschriften

- "Eerste gemeenschappelijk Belgisch-Frans commissariaat geopend." *Politiejournaal en politieofficier*, VII (2002), 4.
- "Frans-Belgisch akkoord over grensoverschrijdende samenwerking." *Revue van de rijkswacht*, CXXXII (1995) 39-40.
- "Frans-Belgisch politiecommissariaat." *Politiejournaal*, I (1999), 5.
- "Franse agenten mogen wapen dragen in België." *Politiejournaal en politieofficier*, VI (2002) 18.
- "Gemeenschappelijke Belgische-Franse opleidingen." *Politiejournaal en politieofficier*, VII (2002), 4.
- "Gemengde politiepatrouilles in de grensstreek." *Politiejournaal en politieofficier*, VI (2002) 17.
- "Samenwerking tussen Belgische en Franse politiediensten wordt verbeterd." *Politiejournaal*, I (1999), 5.
- DUPUIS, B. "Centrum voor politie- en douanesamenwerking te Doornik." *Pol. Magazine van de federale politie*, II (2001) 45²²².
- FRANQUET, J. "Drogues et toxicomanie dans le Nord. Les réponses policières." *Les cahiers de la sécurité intérieure*, XXXII (1998) 117-128.
- LEFÈVRE, A. en ROSSEEL, Ph. "Met de deur in huis. Grensoverschrijdende criminaliteit in Zuid-West-Vlaanderen." *Politeia*, III (1996) 17-21.
- VAN RANSBEECK, J. "Samenwerking zonder grenzen." *Pol. Magazine van de federale politie*, VIII (2002) 34-37²²³.

De Standaard

- "Zuid-West-Vlaanderen krijgt geld tegen grenscriminaliteit", 26 december 1994, 7.
- "Moeizaam politiewerk", 26 december 1994, 7.
- "België en Frankrijk komen schoorvoetend tot politiesamenwerking", 17 maart 1995, 12.
- "Buurtinformatiewerken bundelen krachten in vzw", 31 januari 1996, 11.
- "'Vuurtorens' tegen grenscriminaliteit", 30 mei 1996, 1.
- "Juwelier schiet gangster dood", 23 september 1999 (www.standaard.be/Archief/Zoeken).
- "Burgers helpen politiediensten bij misdaadbestrijding", 28 september 1999 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).
- "Buurtinformatienetwerken werken wel degelijk", 18 september 2000 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).
- "Law & order. De bokkenrijders", 30 juli 2001 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).
- "Ramkraken baren parket Kortrijk zorgen", 12 maart 2002 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).
- "Waarom in het zuiden van West-Vlaanderen de criminaliteit opnieuw stijgt", 23 maart 2002 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).
- "Controles tegen grenscriminaliteit", 26 april 2002 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).
- "Duquesne wil Frans-Belgisch politiecommissariaat", 10 mei 2002 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).
- "Hit and run", 11 mei 2002 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).
- "Tijdlijn. Buit is vaak merkkleding", 11 mei 2002 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).
- "Samenwerking tussen Franse en Belgische politie in het slop. Bij de politiemensen in ons land is de frustratie groot", 11 mei 2002 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).
- "Veiligheidsspecialist Brice De Ruyver over toenemend geweld door misdadigers in Zuidwest-Vlaanderen. Franse ouders verschansen zich achter de grens", 11 mei 2002 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).
- "Verhofstadt wil overleg met Frankrijk over grenscriminaliteit", 13 mei 2002 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).
- "Morgen ontmoet Verhofstadt-Raffarin over grenscriminaliteit", 14 mei 2002 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).

²²² On-line versie van dit artikel: http://www.fedpol.be/fedpol/pol/2/pol2_14.htm.

²²³ On-line versie van dit artikel: http://www.fedpol.be/fedpol/pol/8/pol8_7.htm.

"Frans-Belgische overleg over politieacties in grensstreek", 14 mei 2002 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).

"Overleg grenscriminaliteit West-Vlaanderen", 15 mei 2002 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).

"Doorbraak in Frans-Belgische misdaadstrijd", 16 mei 2002 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).

"De aanpak van de grenscriminaliteit", 18 mei 2002 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).

"BIN kan sociaal weefsel herstellen", 18 mei 2002 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).

"Frans-Belgische patrouilles uit startblokken", 22 mei 2002 (www.mediargus.be).

"Uitbater kledingzaak Wevelgem opnieuw overvallen", 23 mei 2002 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).

"Opnieuw ramkraak na start grenspatrouilles", 23 mei 2002 (www.mediargus.be).

"Grenspatrouilles mogen wapen over grens meenemen", 25 mei 2002 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).

"Patrouilles mogen wapen gebruiken over grens", 27 mei 2002 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).

"We willen de verkenners van de ramkrakers bij de lurven vatten", 1 juni 2002 (www.mediargus.be).

"Grensgemeenten eensgezind achter maatregelen tegen misdaad", 1 juni 2002 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).

"West-Vlaamse grens en hinterland moeten zo snel mogelijk kunnen worden afgesloten", 3 juni 2002 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).

"Roubaix-Antwerpen, heen en terug", 5 juni 2002 (www.mediargus.be).

"Vlas-Korpschef ontstemd over organisatie van Frans-Belgisch overleg", 6 juni 2002 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).

"Gemengde patrouilles kunnen straks écht vertrekken", 11 juni 2002 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).

"Werkgroep grenscriminaliteit geïnstalleerd", 5 juli 2002 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).

"Sant in eigen land. Geert Bourgeois (N-VA), kamerlid, partijvoorzitter en gemeenteraadslid in Izegem", 2 augustus 2002 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).

"Ook in Oost-België gemengd commissariaat. In Doornik open eerste Frans-Belgische politiecommissariaat", 11 september 2002 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).

"Politieactie in de grensstreek", 14 oktober 2002 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).

"Kleine politiezones moeten samenwerken. Verhofstadt komt naar u toe deze herfst", 7 november 2002 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).

"Misdadencijfers onbetrouwbaar", 27 december 2002 (www.mediargus.be).

"Piek ramkraken tijdens zomermaanden", 24 januari 2003 (www.mediargus.be).

"Daders zijn rondtrekkende bendes uit Oost-Europa", 25 januari 2003 (www.mediargus.be).

"Criminaliteit grensstreek Menen nauwelijks gestegen", 7 februari 2003 (www.standaard.be/Archief/Zoeken/).

De Financieel Economische Tijd

"Belgische en Nederlandse politie breiden samenwerking uit", 28 maart 1995 (www.mediargus.be).

"Frans-Belgische rel drukt pret om Noordse toetreding tot Schengen", 19 april 1996 (www.mediargus.be).

"Rondzendbrief klaar voor buurtinformatienetwerken", 11 april 1998 (www.mediargus.be).

"Controles tegen grenscriminaliteit", 26 april 2002 (www.mediargus.be).

"Franse hulp gevraagd tegen grensmisdaden", 14 mei 2002 (www.mediargus.be).

"België en Frankrijk versnellen samenwerking grenscriminaliteit", 16 mei 2002 (www.mediargus.be).

"Eerste gemengde Belgisch-Franse politiepatrouilles gaan op pad", 22 mei 2002 (www.mediargus.be).

"Grenspatrouilles mogen met wapen over grens", 28 mei 2002 (www.mediargus.be).

"Belgische agenten weigeren zonder wapen in Frankrijk te werken", 31 mei 2002 (www.mediargus.be).

"Frans-Belgische werkgroep tegen criminaliteit", 7 juni 2002 (www.mediargus.be).

"Buitenlandse agent mag wapen dragen in België", 15 juni 2002 (www.mediargus.be).

Het Volk

- "Gendarme en rijkswachter hand aan hand in douanehokje?", 19 december 1992, 2.
- "Geen aanhoudingen bij actie tegen grenscriminaliteit", 26 december 1994, 3.
- "Aan grenscriminaliteit in zuiden van West-Vlaanderen werd nog niets gedaan", 3 maart 1995, 5.
- "Politie zonder grenzen", 17 maart 1995, 1.
- "Achtervolgen blijft nummertje waaghalzerij", 17 maart 1995, 10.
- "Frans-Belgische rel rond grenscriminaliteit", 21 april 1995, 3.
- "Standpunt - Fransen nemen misdaad in grensstreek niet ernstig", 21 april 1995, 9.
- "Franse gendarmes krijgen vast kantoor in Kortrijk", 6 maart 1996, 7.
- "Vande Lanotte vlucht uit Moeskroen", 17 mei 1996, 1.
- "Minister in de clinch met burgemeester", 17 mei 1996, 2.
- "Veiligheidscontract grensstreek nu definitief", 17 mei 1996, editie Kortrijk-Waregem-Menen, 15.
- "Boefjes worden steeds jonger", 9 februari 2002 (www.mediargus.be).
- "Daders slaan toe in enkele minuten", 11 mei 2002 (www.mediargus.be).
- "Franse gangsterbenden teisteren grensgebied", 11 mei 2002 (www.mediargus.be).
- "Geld, auto's en chique kleren", 11 mei 2002 (www.mediargus.be).
- "Meer mankracht, nauwer samenwerken", 11 mei 2002 (www.mediargus.be).
- "Franse steun in strijd grenscriminaliteit", 16 mei 2002 (www.mediargus.be).
- "Alsof ze ons uitlachen", 23 mei 2002 (www.mediargus.be).
- "Politie patrouilleert overdag, gangsters komen 's nachts", 23 mei 2002 (www.mediargus.be).
- "Start van gemengde grenspatrouilles maakt weinig indruk op 'Kappa 2'", 23 mei 2002 (www.mediargus.be).
- "Grens biedt bescherming", 23 mei 2002 (www.mediargus.be).
- "Sluit de grens met Frankrijk", 25 mei 2002 (www.mediargus.be).
- "Grenspatrouilles desnoods zonder wapenvergunning", 31 mei 2002 (www.mediargus.be).
- "Rampenplan tegen grenscriminaliteit", 3 juni 2002 (www.mediargus.be).
- "Eerste Frans-Belgisch politiehuis tegen grensmisdaad", 11 september 2002 (www.mediargus.be).
- "Zonechef Menen vindt grenspatrouilles heel belangrijk", 4 oktober 2002 (www.mediargus.be).
- "Menen veiliger dan gedacht", 7 februari 2003, editie Kortrijk-Waregem-Menen, 13.
- "Timon-acties moeten criminelen afschrikken", 10 februari 2003, editie Kortrijk-Waregem-Menen, 17.

De Morgen

- "Far West Blues: de minister grijpt in", 8 april 1994, 7.
- "Burgers in Dadizele gaan winkels bewaken", 23 april 1994, 1.
- "In Dadizele waakt de 'burgermeldingswacht'", 23 april 1994, 7.
- "Grote middelen ingezet tegen grenskriminaliteit", 26 december 1994, 10.
- "Belgische en Franse politie gaan nauwer samenwerken", 17 maart 1995, 6.
- "Voor de grenskriminaliteit is Schengen een lachertje", 20 april 1995, 6.
- "Schengen: achtervolgen in Frankrijk mag niet", 20 april 1995, 6.
- "Fransen houden niet van Belgische uniformen", 21 april 1995, 5.
- "Zeg niet 'burgerwacht'. Zeg 'buurtinformatienetwerk'", 18 oktober 1995, 4.
- "Wie is die mysterieuze ongrijpbare mijnheer Kappa toch?", 28 december 1995, 6.
- "Buurtinformatienetwerken op kruissnelheid", 28 februari 1998 (www.mediargus.be).
- "Kader voor buurtinformatienetwerken", 11 april 1998 (www.mediargus.be).
- "Derycke wil Frans-Belgisch politie-commissariaat", 25 november 1998 (www.mediargus.be).
- "Speciaal opgerichte werkgroep van VSPP evalueert Buurtinformatienetwerken", 1 september 2000 (www.mediargus.be).
- "Belgisch-Frans centrum tegen misdaad", 7 maart 2001 (www.mediargus.be).
- "Kat- en muisspelletjes in Menen aan de grens", 15 mei 2002 (www.mediargus.be).
- "Nieuwe Franse beloftes in aanpak grenscriminaliteit", 16 mei 2002 (www.mediargus.be).
- "Frans en Belgische politie vanaf vandaag samen op pad", 21 mei 2002 (www.mediargus.be).
- "Gemengde grenspatrouilles kunnen criminelen niet tegenhouden", 23 mei 2002 (www.mediargus.be).

"Arrestaties in kader van bestrijding grenscriminaliteit", 24 mei 2002 (www.mediargus.be).
"Doet de regering voldoende om de grenscriminaliteit aan te pakken?", 25 mei 2002 (www.mediargus.be).
"Brice De Ruyver", 27 mei 2002 (www.mediargus.be).
"Gemengde patrouilles bleven afgelopen weekend binnen", 27 mei 2002 (www.mediargus.be).
"Over de schreve", 27 mei 2002 (www.mediargus.be).
"Zone Westkust begint met eigen gemengde patrouilles", 1 juni 2002 (www.mediargus.be).
"Regering wil ramkrakers in het nauw drijven", 25 januari 2003 (www.mediargus.be).

Gazet van Antwerpen

"Kortrijk pakt grensbendes weer aan", 12 maart 2002 (www.mediargus.be).

Het Laatste Nieuws

"Rijkswacht maant ministers tot spoed", 17 maart 1995, 13.
"Van achtervolgingen tot in Rijsel komt niets in huis", 20 april 1995, 2.
"Vande Lanotte beschuldigt Fransen van woordbreuk", 21 april 1995, 2.
"In Kortrijk valt meer te stelen", 18 mei 1996, 2.
"Overzicht ramkraken sinds eind 2001", 11 mei 2002 (www.mediargus.be).
"Justitie verklaart 'oorlog aan ramkrakers'", 27 januari 2003 (www.mediargus.be).
"Aantal ramkraken stijgt", 27 januari 2003 (www.mediargus.be).
"Ramkrakers slaan liefst toe in kledingzaken", 21 februari 2003 (www.mediargus.be).

Het Nieuwsblad

"Ramkrakers aan grens niet altijd Fransen", 27 mei 2002 (www.mediargus.be).
"Verwilghen roept ramkraken al tweede keer uit tot prioriteit", 25 januari 2003 (www.mediargus.be).

Le Soir

"Les polices franchissent les frontières", 26 februari 2003, 17.
"A Tournai, six mois de travail d'équipe", 26 februari 2003, 17.

Knack

"Burgers op wacht", 4 mei 1994, 12-14.
"De week in België", 22 maart 1995, 11.
"Er zijn grenzen aan de grens", 22 maart 1995, 34-36.
"Gemeentelijke burgerwachten", 2 augustus 1995, 10.
"Het aantal 'buurtinformatienetwerken' groeit explosief. De burger is ongerust omdat het jaar 2000 een absoluut piekjaar was voor inbraken. Hebt u uw hang- en sluitwerk al laten nakijken?", 3 januari 2001 (www.mediargus.be).
"De grote jongens worden met rust gelaten", 20 maart 2002 (www.mediargus.be).
"Aanpak grenscriminaliteit", 22 mei 2002 (www.mediargus.be).
"Blauw in de kou", 29 mei 2002 (www.mediargus.be).
"Gauwdieven en ramkrakers", 19 juni 2002 (www.mediargus.be).

Het Kortrijks Handelsblad - Krant van West-Vlaanderen

Alle gevonden artikelen over het onderzoeksthema zijn in de bibliografie chronologisch opgenomen en worden per jaarblok weergegeven. Het zal opvallen dat sommige referenties gecursiveerd zijn. Dat duidt erop dat in het artikel geen specifieke verwijzing werd gemaakt naar het grensaspect (Franse daders, nummerplaten, vluchtroute,...). Omdat modi operandi vaak wel in die richting wezen of omdat ze de teneur van het moment goed weergeven, zijn ze toch opgenomen.

Niet-gecursiveerde artikels beschrijven niet alleen grenscriminaliteit. Het kan ook gaan om initiatieven rond het fenomeen of artikels die in deze paper zijn gebruikt als voorbeeld voor andere criminaliteitsfenomenen (bijvoorbeeld Oost-Europese dadergroeperingen).

Vooraf in de eerste jaargangen van de onderzoeksperiode ontbraken enkele edities. Omdat het niet duidelijk was wanneer de krant in de loop der jaren niet verscheen (zomervakanties bestonden vroeger -misschien- wel, nu niet meer), kan niet met zekerheid gezegd worden hoeveel edities niet onderzocht zijn.

"Handtasdieven zijn in de kraag gegrepen", 22 januari 1993, 1.

"Politie plukt Frans dievenpaar", 2 april 1993, 1.

"Doodgeschoten Franse bandiet 'werkte' ook bij ons", 11 juni 1993, 5.

"Noordfranse dief was toch geen bliekje", 9 juli 1993, 5.

"Drie Noord-Franse snotters plunderden erop los", 1 oktober 1993, 5.

"Tien jaar gevorderd tegen inbreker Ketfi", 29 oktober 1993, 10.

"Personeel krijgt gas in gezicht na hold-up", 3 december 1993, 3.

"12 diefstallen op één nacht in Marke", 8 april 1994, 1.

"Drie winkels, twintig inbraken", 15 april 1994, 3.

"Minister Tobback verzet zich tegen privé-milities", 15 april 1994, 3.

"De Kappa-groep geeft het goede voorbeeld. 75 jaar gerechtelijke politie: waar blijft de samenwerking?", 29 april 1994, 2.

"Gewapende overval op grootwarenhuis", 13 mei 1994, 7.

"Dieven blijven het lot tarten", 20 mei 1994, 1.

"Dieven zijn gewaarschuwd: politie kan na gevaarlijke aktie één Noordfranse dief vatten", 3 juni 1994, 1 en 8.

"U bent gewaarschuwd...", 2 december 1994, 1.

"Politie en rijkswacht bundelen de krachten", 2 december 1994, 7.

"Kappa-bende trekt op kerstshopping", 16 december 1994, 6.

"Alarmsysteem zinloos", 10 februari 1995, 1.

"Ondanks alarmsysteem", 10 februari 1995, 2.

"Gekneveld en geboeid", 10 februari 1995, 2.

"Op de LAR waren professionele dieven aan het werk", 10 februari 1995, 6.

"Wilden vijf Noordfransen in het Guinnessboek: meer dan 100 diefstallen in vier maanden tijd", 17 februari 1995, 5.

"Fransen remmen samenwerking af", 3 maart 1995, 6.

"'Guerre des polices' bevordert kriminaliteit", 3 maart 1995, 6.

"Winkelruiten sneuvelen", 17 maart 1995, 6.

"Buren in Marke vatten Noordafrikaanse dief", 14 april 1995, 1.

"Schengen-akkoorden blijven dode letter", 21 april 1995, 1.

"Nieuwe strategie in grensstreek tegen gevreesde overvallers: judoka's tegen Kappa-terreur", 28 april 1995, 1.

"Meense handelaars trekken telefoonpiramide op", 8 september 1995, 6.

"Overvaller 'leende' geld", 15 december 1995, 1.

"Twee overvallen in de regio", 9 februari 1996, 1 en 8.

"De bangste dag", 5 april 1996, 1-2.

"Wie wordt de volgende?", 17 mei 1996, 1 en 4.

"Stoutmoedige overval", 7 juni 1996, 7.

"Lege boetiek overvallen", 7 juni 1996, 7.

"Massale politieactie tegen criminaliteit levert in Zuid-West-Vlaanderen geen spectaculaire vangst op", 7 juni 1996, 6.

"Stoutmoedige overval op benzinstation in Kortrijk", 4 oktober 1996, 1-2.

"Meense rijkswacht klist Noord-Franse topgangster", 29 november 1996, 2.

"Gangsters op de vlucht", 20 december 1996, 1-2.

"Kassierster rent achter overvallers", 27 december 1996, 2.

"Veertig miljoen frank obligaties gestolen in Wervik", 17 januari 1997, 3.

"Scanner weg door ruit", 24 januari 1997, 1-2.

"Wie stopt de dieven?", 21 februari 1997, 1 en 3.

"Niemand zag inbraak die uren duurde", 27 juni 1997, 2.

"Etalage leeggeroofd", 5 september 1997, 2.

"Ziekenfonds overvallen", 26 december 1997, 1.

"Gewapende motorrijder berooft liberaal ziekenfonds van 250 000 fr.", 26 december 1997, 2.

"Overval zonder buit", 2 januari 1998, 1-2.

"Plaag van overvallen", 27 maart 1998, 1-3.

"Laffe overval in Hulste op gehandicapte bejaarde", 12 juni 1998, 1.

"Heule in rep en roer", 26 juni 1998, 1-2.

"Bank half miljoen armer", 2 oktober 1998, 1.

"Bank 350 000 fr. armer", 16 oktober 1998, 1.

"Een dolle achtervolging van twee Noord-Fransen voor niets", 13 november 1998, 1.

"Makkelijk doelwit", 13 november 1998, 3.

"Stoutmoedige overvallen", 27 november 1998, 1.

"Criminelen willen ook cadeautjes, preventieve actie tegen grenscriminelen", 4 december 1998, 1.

"Kassadieven bijzonder actief in Menen", 4 december 1998, 2.

"Als een stormram", 11 december 1998, 3.

"Bankoverval door twee Franssprekenden", 12 februari 1999, 1-2.

"Antiquair overvallen", 19 februari 1999, 1.

"Aan de haal met merkkledij", 14 mei 1999, 2.

"Weeral een overval", 4 juni 1999, 1.

"Ik wilde schieten", 11 juni 1999, 1.

"Bijzonder drieste inbraak in kledingzaak in de Manestraat in Roeselare", 11 juni 1999, 3.

"Stoutmoedige dieven roven gouden juwelen", 11 juni 1999, 3.

"Intelligente dieven gaan driest te werk in Kortrijk", 25 juni 1999, 1-3 en 9.

"Half miljoen frank geroofd", 25 juni 1999, 2.

"Centea-overvallers gefilmd?", 7 juli 1999, 3.

"Safe Flora lux wordt leeggeplukt", 16 juli 1999, 3.

"Brutale juwelenroof", 13 augustus 1999, 3.

"Inbrekers vluchten voor gekrijfs", 20 augustus 1999, 3.

"Beven voor wraakactie", 27 augustus 1999, 1.

"Angst", 10 september 1999, 1 en 3.

"Overval op vader en zoon Potteau bij Fibrocit in Marke", 5 november 1999, 3.

"Opnieuw etalage geramd in de Roeselaarse Ooststraat", 12 november 1999, 3.

"Rovers plegen 'geruisloze' kraak", 3 december 1999, 3.
 "An-Hyp kantoor in Menen overvallen", 3 december 1999, 3.
 "Angst voor de maskers", 10 december 1999, 1.
 "Peperdure porsche gestolen en twee banken overvallen", 10 december 1999, 1.
 "Centeabank in Beveren-Leie beroofd", 24 december 1998, 1 en 3.
 "Carjacking maakt Zwevegemse taxichauffeur technisch werkloos", 31 december 1999, 1.

"Raid op Ieperse Delhaize", 7 januari 2000, 3.
 "Kortrijk in de ban van de criminaliteit", 11 februari 2000, 1.
 "Vreemdelingen verstoppen machinegeweren en handgranaat in Kortrijks café", 11 februari 2000, 3.
 "Frans gemeenteraadslid kwam stelen over de grens", 5 mei 2000, 2.
 "Dievegge laat haar kompaan in de steek", 7 juli 2000, 2.
 "Dieven breken in via het dak van de GB, 14 juli 2000, 1.
 "Houdt de bandieten", 4 augustus 2000, 1 en 7.
 "Wetsdienaars vatten dieven in de kraag", 18 augustus 2000, 1.
 "Stefaan De Clerck wil camera's in de straten", 25 augustus 2000, 1.
 "Brutale homejacking in Kortrijk", 8 september 2000, 1 en 3.
 "Bloedige overval", 10 november 2000, 1.
 "Stoutmoedige diefstal in Kuurne", 10 november 2000, 1 en 18.
 "Kuurnse kinesist van BMW beroofd", 17 november 2000, 1.
 "Met BMW op inbrekerspad", 17 november 2000, 2.
 "Klopjacht op twee jonge autodieven nog steeds zonder resultaat", 24 november 2000, 3.
 "Carjackers zaaien onvervalste terreur", 1 december 2000, 1 en 3.

"Ziekenfondsbediende slachtoffer van een carjacking", 23 februari 2001, 1.
 "Pistoolschoten schrikken Noord-Franse boefjes niet af", 9 maart 2001, 3.
 "Noord-Fransen in de cel voor reeks diefstallen", 4 mei 2001, 2.
 "Gecarjacte mercedes teruggevonden", 11 mei 2001, 1.
 "Kortrijkse aannemer en politie verijdelen carjacking", 8 juni 2001, 1.
 "Iedereen op de grond", 8 juni 2001, 2.
 "Overval en brandstichting in bekende frietzaken", 3 augustus 2001, 1 en 8.
 "Carjacking met geweld mislukte", 10 augustus 2001, 3.
 "Subaru werd als vluchtauto gebruikt", 17 augustus 2001, 2.
 "Carjacking", 31 augustus 2001, 2.
 "De carjacking beroert Kuurne", 21 september 2001, 1.
 "Brutale homejackings", 2 november 2001, 1 en 3-4.
 "Juwelierster 4 miljoen armer", 23 november 2001, 1.
 "Een website tegen de misdaad", 21 december 2001, 1 en 3.

"Brutale homejackings en overvallen", 4 januari 2002, 1.
 "Dieven rammen etalage", 4 januari 2002, 3.
 "Dieven tergen politie", 18 januari 2002, 1.
 "Boeven terroriseren een hele regio", 18 januari 2002, 3.
 "Waar eindigt dit?", 18 januari 2002, 3.
 "Fransen willen hun dieven niet terug", 18 januari 2002, 3.
 "Carjackers gebruiken wapengeweld", 18 januari 2002, 3.
 "Verzekeraar schiet inbrekers op de vlucht", 25 januari 2002, 1.
 "Aangekondigde inbraak", 15 februari 2002, 1.
 "30 camera's in centrum?", 22 februari 2002, 1 en 4.
 "Dieven slaan met voorhamer voordeur stuk van winkel", 1 maart 2002, 2.
 "Inbrekers bij baby", 8 maart 2002, 1.
 "Delhaize is 13000 euro armer", 22 maart 2002, 1.
 "De dieven moeten zelf voor centen werken", 22 maart 2002, 2.
 "Overval op verjaardag", 29 maart 2002, 1.
 "Politie vuurt naar vluchtende gasopmeter", 29 maart 2002, 1.

"Weer BMW gestolen", 5 april 2002, 1.
 "Brutale overvallen", 12 april 2002, 1 en 3.
 "Porsche van Carlos na één dag terug", 10 mei 2002, 1.
 "Politici oneens over aanpak grenscriminaliteit", 17 mei 2002, 3.
 "Fransen en Belgen samen op stap", 17 mei 2002, 3.
 "Boeven wijken niet voor minister", 17 mei 2002, 3.
 "Roven en snel wegwezen", 17 mei 2002, 3.
 "Stuur federale grenspatrouilles uit", 17 mei 2002, 3.
 "Die man handelt onrealistisch", 17 mei 2002, 3.
 "Alweer een ramkraak", 24 mei 2002, 1.
 "De gangsters lachen met ons", 24 mei 2002, 4.
 "We staan nog nergens", 24 mei 2002, 4.
 "Politie kan niet overal zijn", 24 mei 2002, 4.
 "Helikopters voor achtervolgingen!", 24 mei 2002, 4.
 "Burgerzin en grensoverschrijdende samenwerking nekken Noord-Franse overvaller", 7 juni 2002, 3.
 "Diefstallen definitief bedwongen?", 7 juni 2002, 3.
 "In enkele seconden...", 21 juni 2002, 3.
 "Sporloze overvallers binden Fernande vast", 12 juli 2002, 3.
 "*Golf van diefstallen in inbraken in Rekkem", 2 augustus 2002, 3.*
 "Bende van Armentières voor de rechter", 23 augustus 2002, 2.
 "Tweede inbraak in Cavallino in drie weken", 23 augustus 2002, 2.
 "Chef van restaurant is BMW gestolen", 6 september 2002, 1.
 "Iedereen op de grond", 13 september 2002, 1.
 "Wij dachten aan een grap", 13 september 2002, 3.
 "*Grote ravage in Sportpunt Zwevegem", 27 september 2002, 1 en 3.*
 "Wevelgem moet meebetalen voor verlies wegens ramkraken", 6 december 2002, 3.
 "Carjackers stelen BMW van Jo Quartier", 13 december 2002, 1.

"Stoutmoediger kan moeilijk", 3 januari 2003, 1.
 "Westhoek krijgt grootste brok", 3 januari 2003, 3.
 "Nooit meer op ons gemak", 3 januari 2003, 4.
 "Tweede overval in één jaar", 3 januari 2003, 3.
 "Wie betaalt de schade van de ramkraken?", 31 januari 2003, 1 en 8.
 "*Zelfs met geen twintig bewakers te beletten", 7 februari 2003, 3.*
 "*Gedumt met rolstoel en al", 14 februari 2003, 2.*
 "Krijgt Wouter genade?", 21 februari 2003, 3.
 "Mobiële noodknop voor handelaars", 14 maart 2003, 4.
 "Ik heb overal pijn", 21 maart 2003, 4.
 "Hond vindt ramkraker", 11 april 2003, 1 en 2.

Krant van West-Vlaanderen (on-line: <http://www.kw.be/cdicsarticles/keuze.asp>)

'Burger aan het woord: Blauw komt te laat', week 4 - 2002.
 'Seaking overal inzetbaar bij noodsituaties', week 2 - 2003.
 'Koksijdse Seaking biedt West-Vlaamse politie hulp', week 2 - 2003.

Websites

APS - <http://aps.vlaanderen.be>
Assemblée Nationale - <http://www.assemblee-nationale.fr>
BIN - <http://www.buurtinformatienetwerken.be>
BKOP - <http://www.bib.kuleuven.ac.be/bibc/leeszalen/bkop/overheidspub/wetgeving.html>
Crimesite - <http://www.crimesite.be>
De Standaard - <http://www.standaard.be>
Dernières Nouvelles d'Alsace - http://www.dna.fr/dna/ar/2003/N020/alsace/region/795_0.html
France 3 - <http://www.france3.fr/semiStatic/385-1276-NIL-140865.html> en
<http://www.france3.fr/semiStatic/385-1276-NIL-201166.html>
IRCP - <http://www.ircp.be/nl/index.asp>
Kamer van Volksvertegenwoordigers - <http://www.dekamer.be>
Krant van West-Vlaanderen - <http://www.kw.be>
Lijst van de lokale politiezones, Henegouwen - http://www.info-zone.be/fiches/HAI/PROV_HAI.htm
Lijst van de lokale politiezones, West-Vlaanderen -
http://www.info-zone.be/fiches/WVL/PROV_WVL.htm
Magazine van de Federale Politie - http://www.fedpol.be/fedpol/pol/2/pol2_14.htm en
http://www.fedpol.be/fedpol/pol/8/pol8_7.htm
Mediargus - <http://www.mediargus.be>
Moeskroen, persdatabank - [http://www.mouscron.be/francais/presse/2002/septembre/ccpd\(1\).htm](http://www.mouscron.be/francais/presse/2002/septembre/ccpd(1).htm) en
[http://www.mouscron.be/francais/presse/2002/septembre/ccpd\(2\).htm](http://www.mouscron.be/francais/presse/2002/septembre/ccpd(2).htm)
Parolisdatabanken - <http://parolis.dekamer.be>
Politiezone Leieland - <http://home.tiscali.be/d.lagrou/>
Politiezone Vlas - <http://www.pzvlas.be>
Portaal Politie - <http://www.police.be>
Senaat - <http://www.senaat.be>
Vlaams Parlement - <http://www.vlaamsparlement.be>

Interviews

Christof Dejaegher, schepen in Poperinge, lid van de politieraad Arro Ieper, parlementair medewerker van Yves Leterme, 1 maart 2003.
Dominique Demey, korpschef PZ Grensleie, lid werkgroep internationale samenwerking²²⁴, voormalig districtscommandant en majoor bij de rijkswacht²²⁵, 18 april 2003.

²²⁴ <http://www.police.be/downloads/commissie/vergadering/18-07-02.pdf>.

²²⁵ 'Burgers op wacht', *Knack*, 4 mei 1994, 13; <http://www.buurtinformatienetwerken.be/nl/geschiedenis.html>.